

9276

9277

9278

891.99

• 9-46

H.M. SETIAN
PAPETERIE ET ATELIER DE RELIURE
CONSTANTINOPLE
Tchakmakdjilar Yokouch

ՄԵԾԱԶՈՐԻ
ՆԵՐՇՆԶՄՈՒՆՔ

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԷՄՍԱ

1891-1892

Ի ԼՈՅՍ ԸՆԾԱՑԵՑ
ԷՄՍԱՆՈՒԷՍ ԵՍԱՅԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊ. Գ. ՊԱՂՏԱՏԻՆՆԱՆ

Սուրբուկ Համալսարանի, քիւ 14

1893

89199

ՄԵՇԱԶՈՐԻ

ՆԵՐՇՆԶՄՈՒՆՔ

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԷՄՄԱՅ

1891-1892

Ի ԼՈՅՍ ԸՆԾԱՅԵՑ
ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

Սուրբ Լուսնի մատենադարանի քի 14

1893

3292

323
40

Ն Ո Ւ Է Ր

ԱՌ՝ ՄԵՇԱՆՈՒՆ ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ

ՅԱԿՈԲ ԲԱՇԱ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՆԱԽԱՐԱՐ ԱՐՔՈՒՆԻ ԳԱՆՁՈՒՆ

Ի յիշատակ այն վեհագին,
Որ իւր փառաց ասպարիզին՝
Ի շողճողուն միջօրէին,
Դառըն մահուն եղել զոհ...

Արձան անեղծ կանգնեցաւ՝
Ոչ վիմեղէն սա քանդակ,
Լըքեալ լերինն անդ 'ի ծագ
Զոր մաշեցեն ժամանակ՝

Այլ փունջ տաղից անքառամ
Որք զերդ ծաղիկ փրքքեցան,
Սրբի մըտաց յանդասան,
Ամաց երկուց ի շրջան:

Զոր ի նըւէր ես ածեմ,
Եւ յաբուռն ձօնեմ,
Նորա շիրմին արգադիր՝
Իցի՛ւ ի դարս անբասիր:

Է. Ե.

1870 եւ 1872 թուականներէն ի վեր, բացի օրագրաց մէջ հրատարակեալ մի քանի յօդուածներէ եւ ոտանաւոր գրութիւններէ, գրեթէ մասնագրական անգործութեան կամ դադարման դատապարտեալ 21 տարուան երկար լուսինէ մը ետք, պարագայից բերմամբ, զուցէ եւ փոքրիկ յիշատակ մը բողբոլ բնածին փափաքով, քանի որ ժամանակը կանցնի եւ մեք ի միասին, կը համարձակիմ ուր ուրեմն վերստին յասպարէզ իջնել:

Վերջին երկու տարիներու ընթացքին մէջ, 1891 Մայիսի սկիզբներէն՝ վերին Վոսփորի գեղազուտն ափանց՝ Պէօլիւֆ-սէրէյի բարձանց վրայ բնակութիւնս հաստատած լինելով, օդին ու ջուրին քաղցրութենէն եւ գեղեցիկ տեսարաններէն յափշտակեալ որ ամենուտս կը պարզուին սփանջացեալ աշաց առջեւ, դոցա արդիւնք եղած սոյն գրութիւններս *Մեծածորի ներշնչմունք* անուանեցի:

Եւ մեծաւ մասամբ ժամանակակից դիպումանոց եւ եղելութեանց եւ ըստ առուրց պատշաճի տօնական հանդիսից եւ տարեդարձից առթիւ հեղինակութիւններ գոլով, որոնք հետզհետէ մասամբ եւեթ Արեւելի սիւնակաց մէջ երեւցան ընդհանրապէս էմմա ստորագրութեան ներքեւ, առ այդ *Օրագրութիւնք էմմայ* յորջորջեցի երկրորդաբար, զորս արդ ի մի վայր ժողովելով հաւաքաբար ի լոյս կընծայեմ ներողամիտ եւ բարեացակամ Հայ հասարակութեան:

Գրականութեան այս ամուլ եղանակիս՝ քե-

հետ լեռան ծաղկի մը չափ հրապոյր ունենան իմ տաղեր :

Արդարեւ կարծեաց տարբերութիւնք ժամանակիս Գրական դասուն մէջ այնպիսի վիհեր եւ անշըր-պետներ փորած են՝ ոնի եւ լեզուի մասին, որ ան-միջական համաձայնութեան մը յանգելու գրեթէ հնար չիկայ : Ապագային մէջ զարգացեալ հասա-րակութեան գրական ճաշակին կատարելագործուե-լէն եւեթ կը յուսացուի, թէ վերջապէս պիտի գայ որ մը որ իւրաքանչիւր գրողի արժանիք գնահատ-ուին :

Առժամա շնորհակալ եմք մեր նշանաւոր բարե-կամաց, որք իրենց անկեղծ սրտից բարգման հան-դիսացող մեծամասն արտայայտութեամբք՝ մեզ յոր-դոր եւ խրախոյս եղած են մինչեւ ցարդ փոքր ի շատէ յարատեւելու այս փշոտ ասպարէզին մէջ, միանգամայն եւ պատահաւ հրատարակութեանս՝ իրենց ազնիւ եւ սիրայօժար աջակցութեամբք :

Ոնի եւ լեզուի մասին քանի մը խօսք՝ գուցէ անտեղի եւ անօգուտ չըլլան բոլորովին : — Յիրաւի նորութիւն մը չունիմք այնքան յեղեղեալ այս խնդ-րոյն վրայ, մեր գաղափարներն արդէն ծանօթ գո-լով բանասիրաց, եւ մեր համոզումն անփոփոխ : Ինչ որ ըսեր էինք 1870ին «ընդունելով այն նշան-րիս եւ գովելի սկզբունքը թէ աշխարհաբառը պէտք է միշտ մաքուր, ազնուացնել եւ հետզհետէ գրաբա-ռին մօտեցնել, իբրեւ միակ գրական եւ դասա-կան լեզու» ընդունակ ամենայն կատարելութեանց, նոխարութեան, վսեմութեան, կորովոյ, փափկութեան եւ գեղեցկութեան, որում երբէք հասարակ աշխար-

հաբառով չէ կարելի հասու լինել ըստ մեզ : Մեր հա-ւասքը դարձեալ այն է որ՝ որ մը անշուտ պարզ գրաբառի մը սեմոց վրայ ամենքս ալ զիրար պիտի հաս-կանանք . առժամա բաւական է չարհամարհենք սան-դուղին ոտքերը : Թո՛ղ հետեւի արդեան մանկիսն այս դրութեան, ամենէն հեռաւոր նպատակն ալ ամե-նէն մերձաւորը կըլլայ՝ կըսէինք եւ կը վերջա-ցընէինք :

Նոյնը կը կրկնեմք եւ արդ 23 տարի վերջը 1893 բուռն եւ կը յաւելումք . մեզ համար մի եւ միակ անբաժանելի Հայ լեզու մը կը նանչեմք՝ զոր կը նմանցընեմք Յակոբ ճահապետի ի տեսլան երեւցած բազմաստիճան սանդուղին, յերկրէ յերկինս երկա-րածգեալ, որուն զագաթը կը յանգէր մինչեւ յԱս-ուածութիւն, ուսկից հրեշտակները կեցնէին ու կիջ-նէին : Այսպէս ալ ամենէն հասարակ աշխարհիկ բարբառէն սկսեալ, մինչեւ ցարձրագոյն գրոց բարբառը որ կը սաւառնի յանճումութեան :

Կան որ առաջին ոտքերուն վրայ կը դեգերին, կան եւս այլք որ քանի մը ոտք վեր ելնելով հոն կուգեն կանգ առնուլ : Մեզ համար հանելի չէ միշտ մի եւ նոյն աստիճաններուն վրայ յաճիլ եւ կամ թէ ի սպառ զամուսն մնալ : Համակարծիք եմք նոցա որք նիւթին հետ կը սիրեն բարձրանալ ու ճախրել եւ թեւակոխել իսկ երբեմն այնպիսի բարձրութիւն-ներ՝ յորս բարեբաղդաբար մեր վսեմ եւ գեղեցիկ լեզուին կազմութիւնը համարձակ ասպարէզ կը բոլոր մեզ : Յիրաւի հարկ չիկայ առ այդ՝ նոյն իսկ ի դէպս եւ յանդէպս, սովորական պարզ եւ հասարակ իմաստներ բացատրելու համար, բայց եւ

ոչ ալ ըստ մեզ աշխարհաբառեանի եւ գրաբառեանի աւելորդ խտրութիւններ ստեղծելով, անհաստեղծութիւն մը ստծելու իրաւունք դէմ:

Փափաքելի էր անշուշտ ամէն ողջամիտ լուսաւորեալ եւ ազգասէր անձանց գէր առ ժամանակեայ լեզուական միութեան մը յանգիլ. եղանակն ալ շատ պարզ եւ դիւրին է ըստ մեզ. ժամանակ մը նոյն իսկ՝ փորձեցինք զայդ ու ջանացինք, երբ Տէր Ղեւոնդեանցի զարգացելոց յատկացեալ Մայրենի լեզուի Դ մասը եւ քերականութիւնը, Ս. Գրոց պատմութեան հետ Պօլտոյ աշխարհաբառի վերածել մեզ յանձնուեցաւ Բիւզանդեան գրասան կողմանէ. երկու գլխաւոր Թրքահայոց եւ Ռուսահայոց գաւառաբարբառներուն, երկուքին ալ գրոց լեզուին մօտեցող մասունք բանիները ընդգրկել, եւ հետի ու օտարամուտ եւ խորք բառերը, ոմները եւ դարձուածները ի բաց վտարել մեզ սկզբունք դրինք, որն որ առաջին քալ մը պիտի ըլլար գէր գրական միութեան մը ազգիս այդ երկու մեծ հաստատեցողուն մէջ, բայց չի կրցանք դժբաղդաբար հրատարակչաց վերջնական հաւանութիւնը ստանալ առ այդ. եւ վերջապէս չգիտեմք ինչ ըրինք, երբ մեք ամբողջացնել յետոյ այդ աշխատութիւն՝ ձեռնարկի եղանկ, մեր գրական խղճին եւ համոզման դէմ, քերականութիւնը բուն իսկ ուղիղ խօսիլ եւ գրել սովորեցնելու արուեստը՝ ընդ հակառակն լեզուն խեղաթիւրելու գործիք ընել կը պահանջէին մեզէ. քերես ալ ալ կանուխ էր եւ նորա ժամանակն ալ զայ, կամ եկած իսկ է արդէն:

Առժամա գտնէ չեմք կրնար երբէք յանձնառու

ըլլալ, մեր մասին, ամէն գրողի քննադատից տեղի տալ իրենց ականջին անուշ հնչածն քէ եւ սխալ կամ քիւր, առ հասարակ իբր կանոն ընդունել. եւ ոչ իսկ գիտնոց կանառ մը այդպիսի պահանջմունքներու յաւակնութիւն կրնայ ունենալ, ուր՝ մնաց ո եւ է առանձին անհաս մը ազգութեան՝ յորմէ իւրաքանչիւրն միեւնոյն իրաւունքն ունենալով, երէ բառից եւ բայից հոլովմունքներ եւ եղանակներ աղիկամի յերկրելու եւ կամ ձանձրանալի միօրինակութեան մը զայնս վերածելու սին զաղափարներ ստծելու ելնեն, ոչ ապաւէն Բաքելոնեան խառնակութեան մը կը մասնուիմք, յորում շատ իսկ խորատուգեալ եմք արդէն: Բաւական են մինչեւ ցարդ մեր մէջ երեւցած նորահնար Հայերէն լեզուներ յօրինելու անտեղի ջանքեր. մեք ունիմք զայն արդէն շատ իսկ կատարեալ. նախ սովորեմք զայն, ուսումնասիրեմք եւ մշակեմք: Խրատ ըլլան մեզ անօգուտ հզունք Ռուսիներեանի եւ այլոց նմանեաց որք անյաջողութեան մասնուեցան, նոյն իսկ ինքեանք հրաժարել պատրաստուելով՝ ուղիղ դասողութեան հոսանքին առջեւ:

Վերջապէս կը յուսամք եւ ապահով եմք որ հասարակաց կարծիք եւ ողջամիտ դասողութիւն՝ ուշ կամ կանուխ իրենց վնիւր կարձակեն եւ բոլ չեն տար որ մեր պատշելի եւ գեղեցիկ լեզուն ապականի, տգեղնայ եւ աննախադասուայ, եւ ոչ ալ սանմանափակ լինելու դասապատրուի: Եւ այս այնչափ հաւանական որ բողոքն ասուար բանակ մը ճշմարիտ բանասիրաց, պատշտական մարմիններ, կրօնական եւ գրական հաստատութիւններ ու միա-

բանութիւններ, այլ մեծ զարմացմամբ կրթեմք եւ կր Տեսնեմք շատ անգամ, նոյն իսկ անուս Հայ հասարակութեան անդամք, դեռա՛սի աղջկունք եւ մանկամարդ կանայք եւ ամէն հասակի մարդիկ որ գնալովմք կր լսեն գրաբառ կամ գրաբառի մօտ լեզուաւ գրութիւններ, եւ ընդ հակառակն հասարակ եւ գոեհիկ կր գտնեն ու անհամ անհոտ՝ շատ մը ռամիկ բացատրութեամբք ստորին աշխարհաբառներ. վասնզի բարեբաղդաբար օրէ օր ազնուականութեան եւ բարձրանալու ձգտումք՝ կայ նաեւ ամենէն յետին ռամիկն քով:

Ասոնց քով ցաւալի չէ՞ միքէ մեր բարձրագոյն կրթական հաստատութեանց նորեւել տալանաւարսից ումանց՝ մեր ազգային պանծալի լեզուին նկատմամբ բոլորովին հակոտնեայ ընթացք: Կը բողբումք խորհրդածել որոց որ անկ է եւ կը յանձնեմք մասնաւոր ուշադրութեան վարչական մարմնոց եւ դպրոցական տնօրէնութեանց:

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

ՅԱՆԿ

Նուէր.

Յառաջաբան.

Երես

3

5

Ա. 1891

Ա. Յեղեղական մահ Յակոբ բաշայի Գաղազեան	7
Բ. Առ մայրն-Ամանորի նուէր	11
Գ. Ի մահ Պ. Աղամեանի-Նուէր քերթողին	11
Դ. Ընդ հայելոյն ի նուէր հարսանեաց քերթողոյս	15
Ե. Ի սեղան հարսանեաց քերթողոյս	15
Զ. Առ քերթողեակ իմ Հայկանուշ	17
Է. Ճաշու ի սեղան ի գեղեցիկ հովսէն Հիւնքեար իսկէլէսի	18
Ը. Ընդդէմ Յաջողկոտաց հոգաբարձութեան հիւանդանոցի	21
Թ. Բաղդն ու Սէր	22
Ժ. Ի Ծնունդ Փրկչին	26
ԺԱ. Նուագ տարեգլխոյ առթիւ առ Ծնողս	29

Բ. 1892

ԺԲ. Մանկութեան յիշատակներ. Մայրենի տնակ	33
ԺԳ. Բարեկենդանի նուէր-Համբոյր	36
ԺԴ. Առ կոյս լուսածղի	39
ԺԵ. Պանդուխտ Խարբերոցի-Անառակ որդին	41
ԺԶ. Ի վերայ լուսանկար պատկերիս առ եղբայրն իմ Թ. Ե.	47
ԺԷ. Տապանագիր Սարբեան Անտոն Պէյի	48
ԺԸ. Տնտես-Հայ աղջիկ	48
ԺԹ. Առ Սրապիոն Հէքիմեան. Նուագ մահու	51
Ի. Անկեալ հրեշտակ	52
ԻԱ. Դասաւորն-Ապրիլն ի մեր Պարնաս	53
» -Հոգեհանգիստն	64
» -Պատգամ Ապրիլին	65
ԻԲ. Շաղկապարդ-Կոյս	68

ԻԳ. Զատիկ-ծաղիկ եւ Թռչնիկ	69
ԻԴ. Նոր կիւրակի	71
ԻԵ. Կանանչ կիւրակի	72
ԻԶ. Կարմիր կիւրակի-Կարմիր հարս	73
ԻԷ. Արձագանգ առ Ալփասլան-Կարմիր կանաչ կիւրակի	76
ԻԸ. Ի մահ քեռան իմոյ Ս. Վ.	81
ԻԹ. Ի Համբարձումն Քրիստոսի	82
Լ. Ի մահ եղբօր իմոյ Վ. Հ. Բառնաբաս Ե.	85
ԼԱ. Մարերի-Վարդ մայիսի	86
ԼԲ. Անցք ընդ Վոսփօր-Շոգենաւի դիտանոցին վրայ գրուած.	90
ԼԳ. Մարգաց-Գերեզման կուսի	93
ԼԴ. Առ Ա. Փ.	94
ԼԵ. Ճակատամարտ ծաղկանց ի վերին Վոսփօր	69
ԼԶ. յԺէ՛ տարեգարծ Գահակալութեան Ս. Համիտ Բ. Կայսեր	99
ԼԷ. Ի Հարսանիս Ա. Փ. ընդ Ե. Հ.	102
ԼԸ. Նուէր հարսանեաց. շաքարի Օր. Գ. ձէլալի առ Տիկ.	
Ա. Է.	105
ԼԹ. Երեք Շնորհք	105
Խ. Ի մահ Քերթողին	107
ԽԱ. Սրուանձեան Գարեգին Սրբազանի մահուան առթիւ	110
ԽԲ. Կարէժմեռն-Մայրն ու Մանուկ	113
Իղծ	118

ՄԵԾԱԶՈՐԻ ՆԵՐՇՆԶՄՈՒՆՔ

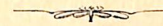

Ա.

ՅԵՂԵՐԱԿԱՆ ՄԱՀ

ՎՍԵՄԱՇՈՒՔ

ՅԱԿՈՒ ԲԱՇԱՅԻ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

« Մայրն Սիսարայ հայեցեայ դէս ակն ունէր
ի վանդակապոս պատահանէն
Քանզի տեսներ զդարձեալսն ի Սիսարայ
Վասն զի յեսնեցան կառք նորա ի գալոյ
Ընդէ՞ր յամեցին հետք կառաց նորա . . .
Եւ եգեյ զաղիս նորա
Կապուտ երանգոցն Սիսարայ
Կապուտ երանգոցն զոյնզոյնն նկարուց
Նարոտ պէս պէս նկարուց
Այն էր պարանոցին նորա կապուտ : »

ԳԻՐԻ ԳԱՏԱԻՈՐՈՅ ԳԼՈՒԽ Զ.

Տեսաւ Նեկտար մայրն սրտաթուռզ
Ծովեզերեայ ապարանքէն
Ծովազիտակ պատուհանէն
Տեսաւ ձիոյն ճերմակ ձիոյն
Այն իւր որդւոյն հեծած ձիոյն
Արչաւասոյր եւ սանձարձակ
Դառնալ ի յետս սալաւրմբակ .
Այլ երիվարն գայր առանձին
Զէր վերելեալն ի նիւս նորին
Աշտանակեալ ճըրադ սրբոյն :

Խելագարեալ մայրն անդէն
 Ի վեր վաղեց գիտանոցէն
 Ճիչ մ'արձըկեց եւ վայնասուն
 Գոռում գոչում լեցուց ըզտուն .
 Վայ իմ որդեակ Բաշա՝ որդեակ
 Ինկար անշուշտ — ա՛հ դու ձերմակ
 Ո՛ւր թողուցիր տէրդ առանձին
 Ինչո՞ւ թողիր զայն առանձին
 Եւ միայնակ եկար այսրէն
 Ասա՛ ի՞նչ լուր իմ որդեկէն . . . :

Ի՛նչ զըժպընի ճակատագիր
 Մըզեց ըզքեզ ի յայդ ի դիր . . .
 Յայդ ի լըռիկ ծովախորշին
 Փըլատակաց անդ ի միջին՝
 Դարանամուտ եղեւ քեզ մահ
 Որում դու զո՛հ գացիր աւազ ,
 Դու սոսկացիր ու չիկըրցար
 Սանձել զըսպել քո երիվար
 Եւ ի գետին գըլորեցար
 Յայնքան փառաց ի՛նչպէս ինկար . . .

Ա՛հ այն չար ժամ երեկոյին
 Ո՛վ փութացուց զքեզ իմ որդին
 Շողենաւէն դու առաջին
 Ենեկ արտաքս՝ դու միշտ յետին .
 Ճերմակ ձիոյդ վըրայ հեծած
 Ասիւծաբար գայիր բազմած .
 Ես ակընդէտ միշտ քու դարձիդ
 Պատուհանէն սրտիկս ի թիւդ . —

Մահուան հրեշտակն ա՛հ փութացուց
 Մօրդ դառնութեան բաժակ խմցուց :

Ինչո՞ւ ես հոն չըզրանուեցայ
 Ըզքեզ յիմ ծոց ամփոփելու
 Անճար գըլուխս այս զարնելու
 Կամ թէ քու տեղդ՝ ես մեռնելու ,
 Ես որ արդէն եմ մօտեցեր
 Մահուան զըճներն ձեռք առեր ,
 Եւ դու որդեակս , Յակոբ բաշա՛ ,
 Զիս թաղէիր եւ առ յապայ՝
 Տարիներով շատ ապրէիր ,
 Թագաւորիդ ծառայէիր :

Ով դու պատուեալդ գեր քան զամէն
 Այն Օսմանեան չնորհաց պետէն
 Դու կրկնակի պաշտօններով
 Անձնականին իւրոյ գանձուն .
 Եւ պետութեան երբեմն գանձուն
 Փառաւորեալ յամենեցուն ,
 Միւշի՛րք , բաշա՛յք եւ ժողովո՛ւրդք
 Թուրք , Հայք , Հոռոմք , որք ընդհանուր ,
 Ա՛հ չըզրտա՞ւ մի՛ նոցանէ
 Քեզ ազատեր այդ վըտանգէ . . . :

Այն ամայի ծովեզերին
 Լըքեալ քէօչկին քարակոյտին
 Վերայ ընկար եւ փռուեցար
 Արիւն թաթախ այդ վեհափառ
 Գըլխէդ հոսող արեան հեղեղ

Ինչպէս վաղեց խառն ընդ ուղեղ
Եւ դու անշուշտ քո նըւաղեալ
Մահուան աչերդ արձըկեցիր
Անցող գացող վաղող ծովին ,
Քայլ մի անդին մօր քո հիգին : —

Քան զազգակիցդ լ' անուանակից
Դու Գաղաղեան Յակոբ բաշա
Պատուեալ մեծաւ վստահութեամբ
Վասն տիրաւոր ծառայութեանցդ
Եւ հոգատար աշխատութեանցդ
Ի յարքայից գընահատեալ
Փառաց ի փառս վերակոչեալ
Յոյժ իմաստուն քո վարչութեամբ
Փառք ու պարծանք դուք Հայ տոհմին
Եղաք ի դարս այս ի յետին :

Մի ողջունիդ ես փոխարէն
Քեզ զայս պըսակ նըւէր ածեմ
Պըսակ տաղից զոր հիւսեցի
Թացեալ յարտօսր քո մայրենի , —
Երբ համբաւոյ թեւք պարտասեալ
Ի՛ ի մոռացօնս ըզքեզ արկեալ
Թաւալեսցեն վէժ ի դամբանդ ,
Զի հողածնաց այս է վախճան ,
Յիշատակիդ յաւերժական ,
Թըրթռացէ երգս ողբերգական ,

1891 Օգոստոս 10/22

Բ.

ԱՌ ՄԱՅՐՆ

ԱՄԱՆՈՐԻ ՆՈՒԷՐ

Քեզի մայր իմ ի սէր գորով աննրման
Որ իմ քովէս հիւանդութեանս անբաժան
Քու թեւերդ պարզեցիր
Եւ իմ վրաս գուրգուրացիր
Երախտազէտ սըրտիս նըշան
Այս աղաւնիս ընկալ փոխան :

1891 Յուլիւս 1

Գ.

Ի Մ Ա Շ

ՊԵՏՐՈՍ ԱԳԱՄԵԱՆԻ

ՆՈՒԷՐ ԲԵՐԹՈՂԻՆ

Պէտք է նընջես դափնեացդ վերայ՝
Քաղցըր կենացդ զօ՛րն վըկայ ,
Աղիտաբեր այդ համբաւոյ
Տըխուր փառաց յաւերժութեան
Բազում քըրտամբք ո՛հ վաստըկուած՝
Շեղջակուտին վերայ բազմած ,
Պէտք է չըւես դու ի յանդարձն
Պէտք է նընջես վերայ դափնեացդ :

Ի յարեւէ քումմէ զըրկեալ ,
Անգութ մահուն անձնատուր լեալ ,
Այն անողորմ հըրեշտակին
Դառն կընիք ի ճակատուդ ,
Անգամքդ հալած ու մաշած
Ոսկր ու կաշի կըմախք դարձած ,
Պէտք է չըւես ի յանդարձն ,
Պէտք է նընջես վերայ դափնեացդ :

Հիւսիսային ի սառնամած
Ի հիւրընկալ ի յաշխարհաց
Ի բընաւայր քո ծընընդեան
Դարձեալ յուսով ապաքինման ,
Յետ Մայիսի յետին վարդին
Ո՛հ տարաժամ քաղեալ վարդին
Պէտք է չըւես ի յանդարձն
Պէտք է նընջես վերայ դափնեացդ :

Մառախլապատ Ալպիոնի
Մեծ քերթողին Շէյքըսթրի
Դու անըման դերակատար
Համլէթ , Լիրի , ւ՛ Օդէլլոյի ,
Դեռ չիհասած քո փափաքին՝
Թարգման լինել յոստայն նոցին ,
Պէտք է չըւես ի յանդարձն
Պէտք է նընջես վերայ դափնեացդ :

Եւ ոչ Փռանկաց գեղազըւարճ
Քաղաքամայր քո երազած
Անդ ի թատեր հանդիսացած

Ըղձիցդ հասեալ գազաթնակէտ
Վեհագունից դու ի կարգին
Սառա Պէռնար եւ Ռաշէլին ,
Պէտք է չըւես ի յանդարձն
Պէտք է նընջես վերայ դափնեացդ :

Հարկ է երթալ քեզ տարադէմ
Անդընդախոր վի՛ մեծ թողեալ
Ի Հայ թատրոնն այրիացեալ ,
Զոր ոչ լընուլ ոք կարասցէ
Որպէս գրաւեաց զայն Ագամեան՝
Քառորդ մի դար անգուգական ,
Պէտք է չըւես ի յանդարձն
Պէտք է նընջել վերայ դափնեացդ :

Ո՞վ է կարող կասեցընել
Մահուան հոսանքըն անարգել
Ո՞վ է կարող ձեռքէն առնուլ
Իւր անողորմ մանգաղն հատու .
Ո՞վ է կարող ժամանակին
Կապել թեւերըն ճախրառլաց ,
Պէտք է չըւես ի յանդարձն
Պէտք է նընջել վերայ դափնեացդ :

Այո՛ , այո՛ , կայ մի յաղթող
Անյուշութեան գերեզմանին
Եւ կափարիչ բարձող վիմին . —
Անմահն արդիւնք լոկ են կարող .
Քո յիշատակդ ո՛ր Ադամեան՝
Վերայ ծովուն մոռացութեան

Դարուց ի դարս պիտի լուայ՝
Մինչ դու նընջես դափնեացդ վերայ :

Ո՛վ եղական դու արուեստովդ
Եւ պաշտելի մեծ հանճարովդ .
Յերից շնորհաց գեղարուեստից
Ի քոյրահարսն Յաւերժհարսից
Յերգս ի քընար դու պանծալի
Եւ յաջողակդ ի նըկարի ,
Պէտք է չըւես ի յանդարձն
Պէտք է նընջես վերայ դափնեացդ :

Ե՛րթ մըտերիմ դու սըրտակից՝
Բանաստեղծից եւ մուսայից ,
Մեկպոմենեայ դու սիրելի :
Որով յաւէտ ինձ սըխրալի ,
Անդէն ի կարգս համաստեղաց՝
Ա՛ռ քո հանգիստդ ի շարս փառաց
Հայ հանճարոյ լուսեղինաց
Հըսկէ արթուն վերայ դափնեացդ :

Ես քեզ ծաղիկ ոչ նըւիրեմ ,
Քո գագաղիդ չիրմիդ զընեմ .
Ծաղկանց ներքեւ ծանրաբեռնեալ՝
Ծաղիկ հասակդ հանգչի թօջնեալ .
Պըսակք , ծաղիկք՝ կենացդ ընթացք .
Քեզ քերթողիս իմ չիթք աչաց՝
Բարեկամիդ քո խանդակաթ
Լիցի ծաղկանցդ ցօղ սրտակաթ :

1891 Յունիս 3/15

Պ.

ԸՆԴ ՀԱՅԵԼԻՈՅՆ

Ի ՆՈՒԷՐ ՀԱՐՍԱՆԵԱՅ ՔԵՆՈՐԴԻՈՅՍ

Յորքան չընորհք եւ համբոյրք ,
Բազմադիմի եւ հրապոյրք ,
Սիրակըցորդ ամուլիցդ
Ի հայելոջս ցոլացի ,
Բարեկամիդ Ձեր առ Ձեզ՝
Եւ յիշատակ պահեցի :

Ե.

Ի ՍԵՂԱՆ ՀԱՐՍԱՆԵԱՅ ՔԵՆՈՐԴԻՈՅՍ

Իմ գողտրիկ Մուսա , արխուր ողբերգու
Քաշուէ Մեկրումէն , հերիք լացիր դու .
Ձըգէ քու քօղերդ քաղցրիկ երեսիդ
Ծածկէ հրապոյրներ մեղամազձ դէմքիդ :

Նըւագաց սիրոյ ժամանակն հասեր՝
Քո քոյր երատով մեղի կըսպասէ .
Հարսանեաց սեմէն ներս ոտ մի զըներ
Թող տո՛ւր յարտասուացդ ծիածան կապէ :

Յաւով խընդումով հիւսեալ է այս կեանք
Գիշեր ցերեկով կազմեալ շարական .
Հացինք մեք մահուան անմահ Ադամին՝
Խընդանք հարսանեաց Յովսէփ Վասիլին :

Սիրոյ երախան այստեղ է կազմած ,
Պէս պէս խորտիկներ գան զիրար մըղած
Ընտիր համադամք մեր առջեւ սրբուած ,
Եւ գինին զեղուն բաժակներ լեցուած :

Մի ծեր հահապետ ի գըլուխ բաղմած՝
Նա ինքն է մեծ հայր օրհնեալ ընտանեաց
Սիրական քուրիկս կողակից նորին՝
Վարիչ տընօրէն այս մեծ տան տիկին :

Ո՛հ զի գեղեցիկ եղբարք ի միասին
Բընակեալ սիրով ընդ իւրեանց հարսին ,
Եւ քոյրըն եղբօր եղեալ կընքամայր
Եւ փեսայն հարսին իւրեանց կընքամայր :

Պըսակն ընտանեաց արդ բոլորեցաւ ,
Մէն մի՛ նոցանէ փափաքին հասաւ ,
Եւ մեք ազգականքս եւ սերտ բարեկամք՝
Վըլայ եմք նոցա սիրոյն անսասան :

Օ՛հ արդ սիրելիք վեր առնունք բաժակ՝
Համարեալ զաշխարհս տակառ մի գատարի
Արեւշատութիւն մաղթեմք ծընողաց ,
Վայելել ի տես սրբւոց եւ թոռանց՝

Մաղթեմք սրգեկաց հետեւող լինին
Իւրեանց հօր եւ մօր լաւ օրինակին ,
Անամպ անվըրդով յարատեւ սիրով
Ուրախ եւ զըւարթ բաժակ լի գինով

Ձեռուընին առած՝ հոն նըշմարելով
Բիւրեղ յապիկին՝ կարմիր երեսով
Հարսանց եւ որդւոց սիրական պատկեր ,
Եւ անկեղծ սըրտով շուրջ բարեկամներ :

Մինչ աստ ամենքնիս մեք միաբերան
Բախելով բաժակ գոչեմք բարձրաձայն՝
Կեցցեն միշտ կեցցեն հարսըն ու փեսայն
Կեցցէ մըշտատեւ եւ տոհմ Վասիլեան :

1891 Օգոստոս 2 (Ն. Տ.)

Զ.

ԱՌ ՔԵՌՈՐԴԵԱԿ ԻՄ ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ

(ՓՈՒԱՐԷՆ ԻՐ ԿԱՂԱՆԳԻ ՇՆՈՐՀԱՌՐՈՒԹԵԱՆ ՔԱՐՏԷՍԻ)

Սան իմ սիրուն Հայկանուշ
Եւ քեռորդեակ իմ անուշ ,
Մըշտագարուն գեղանի
Ձըւարթ ի տիս գալարի՝
Մէջ հայունհաց պանծալի

Եւ օտարաց բաղձալի ,
Յառաւօտին Նաւասարդի՝
Մեր հայրենի ամանորի ,
Ի սրբոյ մաղթեմ քեզ
Իմանուէլ Ես :

1891 Օգոստոս 11/23

Ե.

ՃԱՇՈՒ Ի ՍԵՂԱՆ

Ի ԳԵՂԵՑԻԿ ՀՈՎՏԻՆ ՀԻՒՆՔԵԱՐ ԻՍԿԵԼԵՍԻ

Դու գողտրիկ Մուսա որ ինձ ներշնչես ,
Հովէն ու ջուրէն աւիւնս արծարծես ,
Պարզէ քու թեւերդ զըլխոյս հովանին ,
Արձրկէ լեզուս որ ամենք հանին :

Գեղեցիկ հովտին երես բացուեցաւ ,
Դալար մարմանդին կապերտ փռուեցաւ ,
Մայրեաց պուրակաց վարագոյր ցեղաւ՝
Թռչնոց երկնայնոց ճրոտողիւն հատաւ .

Առ եզր առուակին եկանք մեք նըստանք
Թողինք մեր վըշտեր ջուրին ի հոսանք
Վէտ վէտ ալիքներ տարին մեր հոգեր
Վայրիկ մի մոռցանք մեր սրբախ ցաւեր :

Սըրող ու շըչող բաղեր ու սագեր
Հուզորդ ի բընէ ոտիւք ղեկավար
Կուրծքերնին տըւած ծըփացող ջուրին՝
Գունդագունդ ըզմեղ զիմաւորեցին :

Կովեր ոչխարներ արձակ ի դաշտին
Կէսք արածական կէսք ընկողմաներ
Արեւուն տըւած իւրեանց թիկունքնին
Մեր ուշն ու հոգին ամբողջ գրաւեցին :

Զըւարթ երախան մեք բոլորեցինք
Սեղանին շուրջը ակումբ կաղմեցինք ,
Յօղի կենաց ջուր մեք զըւարթացանք՝
Պէս պէս համեմիւք մեք համեմեցանք :

Հառակք ալեւոր հիման քար զըրին
Մեր այս խընչոյքի մեծ երախանին
Եւ չէն տանտիկնայք զայն կարգադրեցին
Միտով ու ձրկամբ ու պէս պէս պըտղով :

Աղջկունք գեղանի իրենք աղանի ,
Մանկամարդ հարսեր քնքոյչ նազելի՝
Ծովին փրփուրներ ի սիրտս տարուբեր
Երկնից արեգակն աչուընին առեր :

Կայտառ պատանիք յածին առ ընթեր
Գինւով արբենան , սիրով թալանան ,
Ուրախ եւ զըւարթ գոչեն ու կանչեն ,
Եւ զաչխարհ ամէն իրար կանցընեն :

Փոքրիկ մանկըտին զերդ թիթեռնիկներ
Կարծես թէ կուզեն սառառնիլ յեթեր ,
Ի կառս վերեւեակ եւ կամ յաւանակ
Ման գան ի դաշտին տարեալ յաղթանակ :

Օրինակ առնունք այս փոքրիկներէն
Այդ զեղուն սըրտից ուրախութենէն ,
Բաժակ ի ձեռին մաղթենք իրարու
Փոխան անըսպառ ոսկւոյ գանձերու :

Մի կեանք անվըրդով երջանիկ երկար
Մինչեւ որ պարպի մեր գինւոյն տակառ :
Մաղթենք ծընողաց յաջողակ գործեր
Որպէս զի չխախտին մեր հիման քարեր ,

Մաղթենք աղջրկանց յարմար պատանիք
Չըքնաղ պըսակներ սիրուն հարսանիք ,
Մաղթենք մեր մանկանց քաջ առողջութիւն
Ի՛ երիտասարդաց մեր ուշիմութիւն

Եւ վերջ ի վերջոյ խնդիրքս ամենուդ
Մի խըստապահանջ լինիք զուք անգութ
Այսքան ափ յափոյ կորզեց . սըրտէս՝
Մուսայիս ձեռամբ մատիտս ու քարտէս :

1891 Սեպտեմբեր 1/13

Ը.

ԸՆԴԴԷՍ ՅԱԶԱՂԿՈՏԱՅ

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՅԻ

Սեւ սատանան մութն ու լուսուն՝
Ելեր կանուխ առաւօտուն ,
Քաղցրը քունը շատոնց ծախեր՝
Զի չար նախանձ սիրտըն կըրծէր ,
Խաւար գիշեր կըռնակն առած՝
Մեծ ցախաւել ձեռքը բըռնած ,
Չըքնաղ արփւոյն հուպ ի ծնանել
Պայծառ դէմքը կամի մրոտել :

Ելաւ արեւ իշխանաբար
Եւ հալածեց ըստըրկաբար .
Մութն ու խաւար փարստեցաւ ,
Սեւ սատանան ինք խանձեցաւ ,
Իւր ցախ աւել բըռնկեցաւ ,
Եւ ի խաւար անդրէն սուգաւ :

Չըքնաղ խայտակն արեգակ՝
Այն պահապան մեծ հրեշտակ
Լոյս աշխարհի երեւցաւ
Հիւանդ բնութիւն ժմտեցաւ .
Սեւ սատանին արձըկեց
Իւր թուք ու մուր շանթընկէց :

1891 Նոյեմբեր 25

Թ.

ԲԱՂԴՆ ՈՒ ՍԷՐ

Երկու կոյրեր
Բաղդըն եւ Սէր
Հրեշտակք կըրկին
Անդուլ թըռչին .

Ի ստեղծմանէ աշխարհի
Յածին չրչին անդադար
Վարեն զերկիր տիրաբար
Խելք հասցընել չիք հընար :

Մին է մանկիկ ,
Միւսըն՝ աղջիկ ,
Երկաքանչիւր
Զըքնաղ եւ կոյր :

Փոքրիկ մանկիկն է նետաձիգ՝
Եւ թաւալէ զանիւն աղջիկ ,
Թըռչին նետերն ընդհանուր՝
Սրանայ անիւն ի յահուռ :

Տեսի ես կուսան
Դիմօք Աստղղկան
Հատակ նազելի
Մազեր վարսամի .

Հարեալ էր նետիւ
Խոցեալ էր սըրտիւ
Հալէր ու մաշէր
Սիրոյ գերի էր :

Ոչ հատակաւ իւր հաւասար
Եւ ոչ գիմօք գեղայարմար
Այնպէս մարդոյ սիրտ էր տըւեր
Ինքըն զըժխոյ՝ նա ոչինչ էր :

Տեսայ ես անդին
Յեխին ու աղղմին
Մէջը թաւալող
Եւ շուռչը հոտող

Մըտօք իւր տարտամ
Զեռօքըն կարկամ
Մի մարդ անարժան
Բաղդին խօլական

Յանիւ սըրընթաց
Առեալ վերամբարձ
Դառնայր տիրական
Անձըն սիրական

Պատուեալ յամենից
Փառօք բարձակից
Աշխարհի մեծաց
Ընչեղ աւագաց :

Մինչ ես ընդ այս զարմացած^օ
Տեսիլ տեսայ յեղակարծ
Հովուն օդուն յորձանքէն
Պատահեցան գէմագէմ

Այդ երկոքին հոգիներ
Այդ աննըման էակներ :
Նետը թըռաւ , անիւ սրացաւ
Եւ սա նորա գիրկն ինկաւ .

Բազդը շոյեց այդ մանկան
Փափուկ գըլուխ սիրական .
Եւ հարցուց նըմա
Աղէ՛ ինձ ասա

Ո՛վ ես դու մանկիկ
Հեծել տաս մարդիկ .
Քու հետքերուդ վըրայէն՝
Ես հեծութիւն լոկ լըսեմ .

Ինչո՞ւ խոցես սրտեր յահուռ
Չես ըստփեր լըքեալ թափուր
Կուսին սըրտիկ իւր արժանւոյն
Չես հասցըներ իւր սիրելւոյն :

Եւ դու ո՞վ ես ո՛ր կուսան
Միշտ անողոք անասան
Որ զանարժանս յանիւղ ձըգես
Եւ զարժանիս թողուս անտես :

— Ես բազդըն եմ յածիմ ի կոյր ի խաւար
Ուր որ վարէ զիս ակն անտես մըրկավար .
Յաւերժական պատէ գիչեր
Այս իմ անւոյս անտիւ աչեր :

Մի՞ գուցէ դու մայր իմ լըքեալ
Եւ ես որդիդ Սէր կորուսեալ .
Կապուած աչերս են ի ծնէ
Այլ սիրտս այնպէս վըկայէ :

Եւ փարեցան զիրերօք
Յոտըն եկաց խրոխտանօք
Ասաց՝ նետերդ առ իմ որդեակ
Եւ ես անիւս շըրջեմ դատարկ :

Անգրանկածին բընութեան մեք
Մեր կուրութեան ըզվրէժ լուծենք .
Այրենք սըրտեր սիրարժան ,
Հանենք ցեխէն զանպիտան

Մինչեւ որ տէրն համայնից
Եւ որ իշխողն է բնաւից
Բանայ իմ աչեր
Արձըկէ կապերդ :

Ժ.

Ի ՄՆՈՒՆԴ ՓՐԿՁԻՆ

«Փառք ի բարձունս Աստուծոյ
Յերկիր խաղաղութիւն
Ի մարդիկ հանութիւն :»

Հրեշտակներն կերգէին՝
Լոկ հովիւներ կը լըսէին .
Դոփիւն ոտից տան մեծատան՝
Զերկնանըւազն խափանէր ձայն :

Աստղ մի փայլէր ի Բեթլէհէմ՝
Արքունական ոչ դարպասին ,
Ոչ մեծատան տան առաջին՝
Այլ ի խոնարհ հիւղ աղքատին :

Յառագատտի ոչ արքայից՝
Այլ ի մըսուր անդ անբանից ,
Ես չը գիտեմ Աստուածորդւոյ
Ծնունդ էր այն թ' որդւոյ մարդոյ :

Զիւնախաղաղ կային լեռներ ,
Զիւնածածուկ եւ խըրճիթներ ,
Ծառն ու ճըղեր ճերմըկոտեր ,
Եւ առուակին լեզուն կապուեր :

Տըւարածիկք հուր են վառեր ,
Հովիւք դորա շուրջ բոլորեր՝
Յաստեղազարդն հային յեթեր ,
Ոսկեմատեանն՝ նոցա բացուեր :

Ի լըռութեան անդ գիշերաց ,
Շողչող ի թռիչս ջինջ աստեղաց՝
Իբրեւ արցունք կուսի ցաւած
Յայտերն ի վայր սահած իջած ,

Պաղուկ քամին կուգէ սըրբել
Բնութեան մեծ մօր ցաւն ամոքել ,
Զի են որդիքն օտարացած՝
Քան ըզգաղանս վատթարացած :

Տէրունականն ըզմեծ պատուէր՝
Աւաղ մարդիկ են մոռացեր
«Իբրեւ զանձըն սիրել զընկեր»
Կամ թէ սըխալ են հասկըցեր :

Աստղ որ վառի հանդէպ այրին՝
Ի Բեթլէհէմ Հրէաստանին ,
Աստղ աւետեաց է յայս աշխարհ՝
Փըրկչին գալուստ դա հաշտարար :

Գայ վեհ մանուկն այն նորածին՝
Տալ ըզպատուէր Աստուածային
«Զոր ոչ կամիք արասցեն Զեզ»
Եւ զու այլոց մի՞ առնիցես :

Արդարութեան այդ հիման քար
Որում պէտք է գոլ ոտընհար ,
Առանց դորա գի չիք հընար՝
Ունեւ զանդորը զայն փըրկարար :

Զերկրորդ պատուէրն այլ թէ՛ ստանձնեմք
Ինքնայօժար թէ՛ կատարեմք
« Զոր ինչ կամիրք արապցեն ձեզ »
Արասլիք դուք նոցին նոյնպէս .

Այդ գըթութիւնն է մասն վերին՝
Եւ բարձայարկ ծածկոց չինին ,
Որով լինիմք գեր մարդկային՝
Եւ բարձրակից իսկ անմահին :

Աւասիկ խրատն , այլ ո՛ւր լըսողք ,
Աւասիկ պետն , ո՛ւր հետեւողք ,
Աւասիկ մեծըն ռահահորդ՝
Օ՛հ Քրիստոնեայք ահագնադղորդ

Բամբի բոմբիւն գանդ ի գանգիւն զանգակաց,
Կակղեալ ըզսիրտս սիրով գըթով հարազատաց
Ընդ ծընընդեան ընդ դուռըն մեծ ամանորի՝
Ելցուք հանդէս ողջունելով նոր տարի :

1891 Դեկտեմբեր 25

ԺԱ.

Ն Ո Ւ Ա Գ

ՏԱՐԵԳԼԻՍՈՅ ԱՌԹԻԻ

ԱՌ ՄՆՈՂՍ ԻԻՐ

Ի ԲԵՐԱՆ ՄԱՆԿԱՆ

Զիւնին ու սառին ձերմակ սաւանին
Մէջը փաթթըւած երբոր կը տեսնեմ
Ինձ նըման մանկիկը այլ որբ ու քաղցած
Ինչպէս փառք չիտամ քեզ տէր իմ Աստուած ,

Որ ինձի տըւիր հայր մայր սիրական
Որ հոգւով սըրտով վըրաս գուրգուրան
Որ ձիւնն ինձ ցոյց տան լոկ պատուհանէն
Եւ բուքն ու մրրիկ տաքուկ սենեկէն :

Ահա նոր տարի կաղանդը բերաւ ,
Կըսպասեմ պէսպէս ընծաներ անբաւ՝
Որոց համար քուռս գիշերանց փախաւ :

Այլ քաղցրիկ ծընողքս ինչ տամ ձեզ տրիտուր
Ծաղիկ չեմ արձկեմ անուշ հոտ ու բոյր
Ի բոլոր սըրտէ կուտամ մի համբոյր :

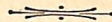
1891 Դեկտեմբեր 31

ԺԲ.

ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

ՄԱՅՐԵՆԻ ՏՆԱԿ

Ա.յնչափ չէն էր այդ հին տուն ,
Ա.յնչափ սէր կար յայդ հին տուն՝
Կրակի երես նա չըտեսաւ ,
Հընութենէն քայքայեցաւ :

Ճըրագալոյց էր ծընընդեան՝
Հոն գիւ երկնեց մայր սիրական ,
Հոն մեք սընաք ու մեծցանք ,
Հոն մեր քոյրը հարս տըւանք :

Փոքրիկ տընակըն էր կանգուն ,
Ղալաթիոյ գլուխ Բերայի գունն ,
Լուսաւորչի Յիսուս փրկչի՝
Թեւոց մէջ տեղ՝ ծայր փողոցի :

Հարիւր կանգուն հողի վերայ՝
էր եռայարկ մեր այս տընակ ,
Երեք խրցով ի մէն մի յարկ ,
Փոքրիկ խրցիկ մ'ալ գեանայարկ .

Գետնայարկի այդ սենեակ՝
Մօրըս ծոցին էր ըստակ .

Վարձք չէինք տար կառնուինք՝
Այնքան պարտքէ վախէինք :

Իմ բարի մայրս ինձ կըսէր ,
Երբոր մեծցան զաւկըներս՝
Ես ծախեցի գոհարներս ,
Այս բոյն որդւոցս ճարեցի :

Յարկը ցած էր , տունը հին էր ,
Տեսքն աղքատ էր , այլ մեզ բաւ էր ,
Սրտերնիս դո՛ւ ու հանգարաւ էր՝
Այդ փոքրիկ տան բընակչաց :

Մեք բազմաթիւ արդէն էինք՝
Հայրքս մայրքս եւ տաճն որդիք ,
Վեցհատիկ մանչ եւ չորս աղջիկ ,
Հիւրն անպակաս ի մեր երգիք :

Զիւնըն տեղայր չորսդին ծածկէր ,
Եւ քամին սուր արտաքս մռնչէր ,
Մեք նըստէինք շուրջ թոնիրին՝
Ի մէջ տաքուկ այն սենեկին :

Ֆրոնտապակն բուռին դիմաց՝
Մեք ունէինք միշտ տաքուկ հաց ,
Ուրախ զըւարթ եւ միշտ անկաց ,
Կարեկցութեան լոկ արտասուաց՝

Մեք կաթիւներ կը թափէինք՝
Մինչ եղբայրներս կընթեռնուին

Իտալական դիւցազներգուք ,
Կամ Գաղիական մեծ թատերգուք :

Ամենքս արթուն միա զընէինք ,
Հայր մայր եւ քորք ի միասին ,
Ի՛ այն գեղեցիկ դաշնակութիւն՝
Զեղոյր ի սիրտս եւ հոգետուն :

Ես այն օրէն ուխտեցի՝
Գող հետեւող իմ եղբարցս ,
Եւ ինձ եղեւ անտանելի՝
Կալ եւ մընալ աստ չարշըղի :

Զոսկի մատեանն եղիչէի ,
Եւ զնախահարց ես պատմութիւն՝
Անյազաբար ընթեռնուի ,
Եւ պատմէի իմ հօր ծնողի :

Կանցնէր զըւարթ՝ տըխուր ձըմեռ
Եւ իրեն հետ յամբր գիշերք ,
Մինչ ի բացուիլ Գարնան զոներ՝
Մենք կեղնէինք զիւղ ու լեռներ :

Սակաւապետ եւ երջանիկ
Մեք ծըլէինք ու ծաղկէինք ,
Ուսման ծարաւ գիտութեանց սէր՝
Զեղբարս ու զիս յեւրոպ վարէր :

Դարձուցանէր սէր ընտանեաց
Անդէն ի գիրկըս ծընողաց՝

Լինել լեցուկ ծերունի հօր ,
Գողտրիկ մեր քերչ , խանդակաթ մօր :

Արդ երբ կանցնիմ ո՞ւր մեր տնակ ,
Ո՞ւր մեր բունիկն արդ աւերակ ,
Եւ հողն անգամ ձեռքէս կելնէ՝
Ի՞նչ աղեկէզ սրտի ցաւ է :

Երթայ փախչի նա մեր ձեռքէն ,
Կանցնի ի ձեռքս օտարին՝
Որ չէ հաղորդ մեր վըշտին ,
Ահ՝ որքան ցաւ իմ սրբաին . . . :

1892 Յունվար 5/17

ԺԳ.

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՆՈՒԷՐ

Հ Ա Մ Բ Ո Յ Ր

Սիրող սրտից սուրհանդակ՝
Ունող զԱզին պարզունակ ,
Սաւառնաթեւ դու հրեշտակ ,
Ո՞ւ պատմեցէ զաղբերակդ :

Ո՛վ դու ծագումն երկնային՝
Չքնաղ համբոյրդ Անմահին ,

Անդրանկաճնին դու բնութեան
Սիրոյ ողջոյն՝ գեղեցիկն :

Երախայրիք դու սիրոյ ,
Նըւէր գեղոյ դարպասին ,
Խորտիկ սիրոյ ճաշակին
Եւ աղանդերք համեմին :

Շիթ մի պարգեւ երկնային՝
Տառապանաց այս հովտին ,
Յօղ մ'աստեղեայ փեթակին
Լուսածորան գումբէթին :

Խորիսխ մեղու հաւաքեալ՝
Շըրթանց բաժակս առ լըցեալ ,
Ի մէջ սատախ մարգարտաց ,
Ընդ արահետ վարդենեաց :

Երիտասարդ պատանեաց ,
Եւ նաղելի կուսանաց՝
Սրտէ ի սիրտ դու թափուած՝
Յուզխից հեշտից հոսանաց :

Սրտադացիկ դու թռչուն ,
Կամ թիթեռնիկ գոյնըզոյն ,
Յածիս չրթանց յերկթերթիս՝
Կորզես ըզսիրտս ի ծոցիս :

Փրփուր սրտի ծովածուփ՝
Բըղխումն առեալ ի ծոցին ,

Վազեալ առ դրունս հագագին ,
Զիցե՞ս Աստղիկ փրփրածին :

Շընչով զանգեալ զեփիւռին ,
Խընկով խառնեալ դու ծաղկին ,
Ի կարկաջիւն վըտակին
Ի՞ ի դայլայլիկ սոխակին :

Ի մէջ սըրտից փոթորկաց
Յուզեալ կըրից ամրոպաց՝
Մինչ սիրտ պայթէ իբրբ ուռմբ ,
Ածես հըզօր դու մի թումբ :

Ո՛ր դու հրեշտակդ հաշտարար ,
Զըզեալ զաղեղդ սիրալար՝
Փըթթիս կոկոն վարդենի ,
Տաս մոռացօնս ամենի :

Դու յառաջին յարձակման
Անփորձ ի սիրտ կուսական ,
Վառես ըզդէմս ատրաշէկ՝
Ածես սարսուռ յանդամս հէզ :

Դու սըրբագոյն քան ըզբնաւ ,
Մինչ ի Կորով հայրենի ,
Կամ մայրական գութ անբաւ
Հանդիս ճակատ որդեկի :

Կընիք չըրթանց
Սիրոյ խոստմանց՝

Գիրգ կուսանաց ,
Սէգ պատանեաց ,

Մերթ ուխտապահ
Մերթ խոստմնադանց ,
Միշտ քաղցր ի յուշ
Մերթ սըրտի փուշ

Կաղմեալ համով ու հոտով
Եւ հրապուրիչ համմով ,
Համակ հոգի , աւիւն , հուր ,
Սրտից տրիտուր՝ դու Համ բոյր :

1892 Փետրվար 10/22

ԹԴ.

ԱՌ ԿՈՅՍ ԼՈՒՍԱԾՂԻ

Այն քո ճերմակ մատներով
Ի՞նչ վանդակներ կը հիւսես ,
Այն վանդակիդ մէջ գերես
Սըրտի թըռչուն սիրակէզ :

Երբ այդ թեւերդ ծալես
Կուրծքիդ ներքեւ գեղանի :

Կարծես թռչնիկ, ե՛կ, կըսես՝
Ե՛կ ու հանգչէ յիմ ծոցի :

Այդ ուռուցիկ քո լանջաց
Ճերմակ կաթի շատորւան ,
Ա՛հ ոչ երբէք չի բաւել՝
Կրակած սիրտերն քեւ՝ մարել :

Քանի չարժի պարանոցդ ,
Եւ բեկբեկի քո լեզու ,
Մանեակ ածես չորս բոլորդ՝
Հոյլ պատանեաց խընկարկու :

Մէջ քոյ չըրթանց բոյն զըրել
Սիրոյն սոխակն է դարել ,
Հընչէ , չընչէ , մըրմընջէ ,
Եւ անդադար գեղգեղէ :

Յիշատակաւ վանդակիդ
Թողուս սրտեր տոչորին . . .
Մի գուցէ սէրդ նըւաղի
Եւ այն քո գեղ թառամի :

1892 Փետրվար . . .

ԺԵ.

ՊԱՆԴՈՒԽՏ ԽԱՐԲԵՐԴՅԻ

ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՆ

« Գիտեմ որ պիտի մեռնիմ
Բայց գոնէ հոն մեռնիմ
Հոն ծնողացրս եով : »
ԱՐԵՒԵԼՔ

Յարչալուսի իւր կենաց՝
Վերջալուսին ժամանած ,
Երբեմն առոյգ պատանի
Յորժամ թողուց խարբերդի
Եղեմաբուխ եփրատի
Արածանույ հոսանքի
Կենսածորան գետերի
Գեղազըւարձ ափունքներ
Պարարտարօտ այն դաշտեր ,
Թողուց իւր հարսն աննըման
Խաժակն աղջիկ գեղեցիկ
Եւ իւր ջուխտակ երկւորիք ,
Աչքըն լեցուն արցունքով
Եւ ծովացեալ սիրտ սըգով .
Ահ անխճեալ այն լեզու
Որ համոզեց զինքն ազդու
Նենգ ու պատիր յոյսերով
Եւ խաբերայ խոստմունքով

Երթալ յերկիր օտարին
Բաղդ բնառել սրբաագին .
Ահ չը յիշեց եղկելին
« Թէ բաղդ չունիս դու բնաւին
Գոհար ակունք թէ երկին
Մարգրիտ տեղայ՝ յարտ քոյին
Ոչ մի կաթիլ անկանի : » (1)
Թէ բաղդաւոր ի բնէ ես
Եթէ ըզհող իսկ քրքրես
Ոսկի գոհար դու գտնես : —

Անցաւ ցամաք ու ծովեր
Կրեց պէսպէս զրկանքներ
Յուրտին բուքին գիմացաւ
Մընաց նօթի ու ծարաւ
Մինչեւ զընաց ու հասաւ
Օտար երկիրն աջն ինկաւ ,
Օտար երկիրն ու մարդիկ
Օտար բարքերն ու կարիք
Զիք իւր լեզուն հասկըցող
Իրեն երես ոք առնող ,
Ինք որ կարծէր բըռնալիւր
Ժողովել ոսկի ցան եւ ցիր
Նոր աշխարհին փողոցներ՝
Սալայատակ կարծրացեր :
Լեռնանըման մեծ չէնքեր

(1) Պէտպախմ օլանըն պողընա պիր գամթէսի տիւշմէզ պա-
րան եէրինէ տիւրր ու կէվնէր եաղսա սէմտէն :

Քրտան յարկեան պալատներ
Եւ ահարկու աշտարակք
Եւ սանդուղի փոխանակ
Անդ չողեմուղ վերելեակք .
Տիտանական շինուածներ
Եւ մոգական դարպասներ
Կարծես դեռոց բնակարանք
Պարիկներու են սրահակք ,
Մըտքէ չանցած զարդարանք
Անդ ճոխութիւն եւ պերճանք
Իրաւ անհուն ու անբաւ՝
Իրեն օգուտ չիք բընաւ :

Թափառելով ընդ երկար
Պաղատելով անդադար
Մեր ժիր մըշակ խեղճ Խաչօն
Քարի փայտի գլուխ տալով
Մըտաւ մի մեծ գործարան՝
Էր երկաթի ձուլարան .
Անդ ատրաչէկ հընոցներ
Իբրու զըժովք բորբոքեր ,
Այրած խանձած մարդիկներ
Յածին ի ներքս զերդ դեւեր .
Ահագնադղորդ ճախրակներ
Եւ անհեթեթ անիւներ
Գիշեր ցերեկ անդադար
Յածին չըրջին խօլաբար
Արչաւասոյր մըրկավար
Մարդըս լինի խելագար ,
Ի ճոպանաց ճարճատել

Յառասանաց շառաչել
 Խելքըն թըռչի սիրտ բըրդի
 Ուշ եւ ուրուշ գըրաւի :
 Մէջ այն սաստիկ ժըխորին
 Եւ արհաւրաց անդընդին
 Մանուածապատ պարանաց
 Գերանդազէն մահակաց
 Իբր յամենի գազանաց
 Մեր հէգ Խաչօն պաշարած ,
 Յիշատակաւ սիրելեաց
 Պահ մի թերեւս մոլորած ,
 Ի կաշմբուն հաստ բազկաց
 Փոկն թռուցեալ՝ մինչ փութաց
 Կրկին զըսպել զետեղել ,
 Հրաթեւ վիշապն անընդել
 Զեռքը կանպտեց մատներէն ,
 Յափշտակեց եւ սրունքէն
 Ոտքը ճըզմեց ջախջախեց . . .
 Պէտք էր կոտորեր այն օրին
 Քաղցրիկ երկրէն առաջին
 Երբ գուրս գըրաւ եղկելին ,
 Թողուց անտէր անոքիկ
 Իւր կին մատղաշ խօրօտիկ
 Եւ իւր չըքնաղ երկւորիք :

Հա՞յն էր պակաս կամ թէ ջուր
 Ուտել խըմել կուշտ ու կուռ ,
 Զունէ՞ր մի լաթ հագուստի
 Այնքան զաշտեր բամբակի
 Այնքան ոչխարք թաւարծի

Նաւք ասրաբերձ ի դաշտի . . .
 Ինչո՞ւ մոռցաւ չըյիչեց
 Անդարձ վըճիռն անյեղլի
 Ամենուրեք յաշխարհի
 Թէ չաշխատիս՝ կաս նօթի .
 Աշխատելով , շատանալ՝
 Այն է գաղտնիքն գիտնալ
 Երջանկութեան ու կեանքի
 Եւ այդ հըմայք երկակի :
 Հասկըցաւ Խաչօն բայց շատ ուշ ա՛փսոս
 Կուզէր դառնալ յետս բայց ինչ երեսով
 Ունայն ձեռքերով կորած մատներով
 Կոտորած սըրունքով ջախջախած ոտքով
 Ինքըն որ կարծէր ոսկի բեռընցած
 Դառնալ վերըստին ի տուն ծընողաց . . .
 Խեղճուկ մեր Խաչօն զըզջաց ու լացաւ
 Եւ անկաւ ի սիրտն հայրենեաց մեծ ցաւ .
 Հայրենի տընակն իւր միտքը բերաւ
 Իւր ծերուկ հայր մայր եւ հարս խորոտիկ
 Յիչեց եւ ջուխտակ սիրուն երկուորիք
 Խարբերդի ջութերն ու գաշտ խաղաղիկ
 Սրտի խորունկէն նա բիւր անիծեց
 Այն սեւ օրն ու ժամ ի սպառ նըզովեց ,
 Յորում եղեալ գիւրահաւան
 Թողուց զերկիր իւր սիրական ,
 Դիմեց յերկիր օտարութեան
 Թողուց իւր արտ եղեւ վարձկան :
 Քանիցս անդամ մըտքէն անցաւ ,
 Ոտքն էր կապած , սիրտը թռուցաւ ,
 Կարօտ տեսայն հայրենի ,

Կարօտ գրկաց մայրենի ,
Գրկածութեանց ամուսնին ,
Եւ զաւակաց զըզուանքին՝
Դառնալ յերկիր իւրոց հարց ,
Իյնալ առ ոտս ծընողաց՝
Ըսել որդին ձեր կորած
Ահա առ ձեզ է եկած .
«Հայր մեղայ յերկինս եւ առաջի քոյ
Չեմ այլ արժանի կոչել որդի քոյ» :

Այսպէս մեր Խաչօն
Պանդուխտ Խարրերդցին
Նորոյ աշխարհին
Վերայ ծովափին՝
Հեռաւոր երկրին
Հայրենի հողին
Անձուկ կարօտով՝
Ա՛խ մի քաշելով
Արձըկեց հողին . . .
Չեղաւ արժանի
Տեսոյն ծընողի
Խանդակաթ հարսին
Սիրուն զաւակին . . .
Փոս մի փորեցին
Խաչօն նետեցին ,
Այսպէս մարեցաւ
Արեւ կրտրիճին
Հողին լոկ թրւաւ
Յերկիր հայրենին : . . .

1892 Փետրվար 28

ԺԶ.

Ի ՎԵՐԱՅ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ ՊԱՏԿԵՐԻՍ

ԶՈՐ ԵՏՈՒ ԱՌ. ԵՂԲԱՅՐ ԻՄ ԹՈՎՄԱՍ

Յիսուն լ' երկու կենացս ամբ լըրացեալ
Վերջալուսի թերեւս աւուրցս ժամանեալ
Յիշատակօք սիրասընունդ մեր մանկութեան
Պատկերանամ ես քո տեսող եղբայրական :

1892 Փետրվար . . .

ԺԷ.

ՏԱՊԱՆԱԳԻՐ

ՍԱՐԸ ԵՒ ԱՆՏՕՆ ՊԷՅԻ

Աստ հանգչի Անտոն
Պէյ բժիշկ Սարբեան
Անհանգիստ երկրի
Յանդորր հանգրըւան .
Անկեւոյ բնութեան
Օրինաց հըլու
Գընաց համբուրել

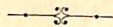
Զլրուութիւն մահու ,
Բարեգութ սրտին
Անտէր աղքատին՝
Եղև ձեռնառու
Յորքան կենդանին .
Հանգուցեալ հոգւոյն
Ողորմիս հանցես՝
Զի դու անցաւոր
Նոյնպէս գնալոյ կս :

Զայս արձան կանգնէ
Յիշատակ նորին
Սոփի ամուսինն
Սըգազգեաց այրին :

ԺԸ.

Տ Ն Տ Ե Ս

Հ Ա Յ Ա Ղ Զ Ի Կ

Բացուած վարդի համանման ,
Հաղիւ քրտան տարեկան
Սեւ աչք ընքուի գեղեցիկ
Է կատարեալ Հայ աղջիկ :

Իւր տան տիկին թագուհի՝
Միանգամայն սպասուհի ,

Հաւրկ է , կիջնէ խոհանոց՝
Մաքուր ածէ նա գոյնոյ :

Քրդանցք ամիսի , ինք կոկիկ ,
Եւ հանգրիճեալ թեզանիք՝
Պարզէ ծղղիւս լուսափայլ
Յածի շըրջի շուտաքայլ :

Արծարծելով նա քզուր ,
Համով հոտով կիրակուր՝
Իւր պաշտելւոյն ի սեղան
Պաշտէ խորտիկ համադամ :

Ուրախ զըւարթ երեսով՝
Իւր սիրելւոյն գէմ կեղնէ ,
Դրախտ մի կարծես կը պարզէ՝
Սիրահամբոյր իւր գէմքով :

Պարզ եւ անկեղծ իւր խօսուածք՝
Վըճիտ սըրտին հայեցի ,
Եւ անարուեստ իւր դարձուածք՝
Առնեն ըզնէ հաճելի :

Յաւակնութիւն նա չունի
Գոյ իմաստանոց ի կարգի ,
Ճաշակ ընտիր լոկ ընդիկ
Սիրտ ըզգայուն ի գոտիկ :

Մանու մատամբքն ճարպիկ ,
Նա ետ ընդ ետ բացխրդիկ՝

Զինջ մինչ ժանեակս յերիւրէ ,
Հըրաշակերտս արտադրէ :

Քան ըզքընար զեղեցիկ
Հընչէ իւր ձայնն անուշիկ
Ամէն լեզու նա երգէ ,
Ամէն սըրտի նա ազգէ :

Անտալուզիկ կուսանաց ⁽¹⁾
Մըրցի ի պար նաղանայ ,
Ի թինդ ոտին մեղմընթայ
Հեզիկ սահեալ գեղապիշ :

Չունի օձին նենգութիւն ,
Գիտէ ի սիրտս սողոսկեւ ,
Ոչ աղաւնոյ հեզութիւն՝
Այլ ի հոգիս անդ դարեւ :

Օժտեալ սիրով եւ գեղով ,
Պարկեշտ համեռտ նա բարքով՝
Է ամուսին փարեւի ,
Եւ վարուժան ցանկալի :

(1) Անտալուզիս գուտա հարաւային Սպանիոյ նշանաւոր
իւր կարաւիչ գուտանօք :

ԺԹ.

Ա.Ո.

ՍՐԱՊԻՈՆ ՇԷՔԻՄԵԱՆ

ՆՈՒԱԳ ՄԱՀՈՒ

Նըւագ մի տըխուր մահուան բաժակիդ
Աձեւ՝ ի նըւէր առ եզր դադաղիդ .
Աւագ իմ եզրայր դու հէգ Սրապիոն՝
Քերթող ի հոգեաց արի՛, ընկա՛լ, օ՛ն :

Վաղուց աղերէկ քընարդ էր լըռեալ
Զի հոգք ընտանեաց ըզքեզ պաշարեալ՝
Հեղձուցին ըղիւսնդդ , շիջուցին զաւիւնդ
Ո՛ւր են քո քերթաւածք եւ թատերգութիւնք :

Դու Հայ թատրոնին նախկին ետուր կեանք
Պէշիկթաշլեանի բնիկեր ախոյեան ,
Էիր հանճարով ի վեր քան ըզնա՝
Ներդաշնակ լեզուաւ լոկ յաղթէր քեզ նա :

Ասորդ զըպրութեանց Հայոց կամարին
Անկար դու սուղար վիրապ յահագին՝
Մատնանիշ ըզդուռն առնելով չիրմին
Իցի՛ւ դա վերեւք ի փառս երկնային :

Ի.

ԱՆԿԵԱԼ ՇՐԵՇՏԱԿ

Ձանմեղութիւն կորուսեալ՝
Կոյս մի թաղծեալ կայր ի սուգ,
Եւ սըրտաբեկ նըւաղեալ
Իւր գընային արտասուք:

Իբըր սափոր մ'առլըցեալ
Հեղոյր զեղոյր յորդառատ՝
Սըրբել անգօր զիւրն արատ
Հալէր մաշէր մոլորեալն:

Եկլն եկաց առ նըմին՝
Անկեալ հրեշտակն երկնային —
Տես, տարսըւաց եղկելին՝
Ելաց եւ եւս գառնագին . . . :

Քաղցըր ի նա ակնարկեաց՝
Որ գըթութեանց է Աստուած,
Նորա զարտօսր ժողովեաց՝
Եւ ի յասանդս զայն փոխեաց . . . :

1892 Wurs 19/24

ԻԱ.

ԴԱՏԱԻՈՐՆ

ԱՊՈԼՈՆ Ի ՄԵՐ ՊԱՐՆԱՍ

Օր մ'Ապոլոնն մեծ արքայն
Տէրն արեւու՝ քերթութեան,
Մերկանալով իւր փառքէն
Եւ զապարօշն իւր զըլխէն՝
Ի կովկասեանն ի փափախ
Գանգուր մաղերն ամիտիեց,
Ձոսկի մականն ի մաղխ
Ի հովուական ցուպ փոխեց,
Վարդակարմիր ծիրանին՝
Ի լուսակիզ եափուռնջին,
Թողուց իւր կառքն արեւու
Ողջ աշխարհի լուսատու,
Եւ ըզճերմակ քառաձիս
Իւր լոգանալ ի յալիս,
Քըսանուշորս պարիկներ՝
Ըզարւընջեան լուսազգեաց
Եւ գիշերոյ սեւազգեաց
Ձոյգ երկտամնեակ հաժիշտներ,
Ինչպէս երբեմն վըտարեալ
Ի ճոխապանծ արքունեաց՝
Ոլիմպոսին ի բարձանց,

Եւ Ագմեոսայ արքայի
Նա ըղխաշինս արածէր ,
Թողեալ ըզքնար մէկուսի ,
Առեալ ըզսրինդ հովուական ,
Երթամ ըսաւ այցելեմ
Իմ հընաւուրց զաւակաց՝
Վայրավատին ոչխորաց
Ասքանաղեան զըրոհի .
Տեսնեմ հոն տեղ գեղարուեստ
Իմ որքան յարգ վայելէ ,
Եւ յո՞ր վիճակ բանաստեղծք :
Աստ արեւմուտք բազմաւոր
Են իմ որդիքս ալ բոլոր :
Փառք եւ պատիւ դղեալներ՝
Նոցա բաժին են գանձեր :

Հրաւէր կարգաց նոյն-ժամայն
Եւ կուսանաց Պիէրեան
Քերց Մուսայից վեհազնեայց
Մնեմոսինեայ զստերաց՝
Աստուածազարմ իննեքեան
Չընաշխարհիկ գերիշխան՝
Կոյս եւ ծընողք քերթութեանց ,
Որք մէն մ'ունին ի ձեռին
Թեւ քերթողաց ըզսըրտին ,
Ի կատաղեան աղբերաց
Քալ ի հանդէս մըրցանաց՝
Բանաստեղծիւ մերազնեայց :

Եւ թըուցեալ տարմատարմ՝
Իբր աղաւնեաց մեծ երամ ,

Եկին հասին յեկեղեաց՝
ՅԱնահտականն ի գաւառ :
Անդ Ապոլոն զԱնահիտ՝
Չայնեաց իւր քոր սիրական ,
Ըզմեծ տիկինն աշխարհին ,
Որ ընդ առաջ ել նըմին
Հիւրամեծար հաժըշտօք
Երեքհարիւր կուսանօք ,
Ի՞ առաջնորդեաց ըզնոսին
Մինչեւ Սերմանց ի լերինս
Ուր արկ Աստուածն համայնից
Համագոյից զսերմանիս :

Ածին ըզհող նախ յածիւն
Նախնեաց վեհից ոսկերաց՝
Ի կենդանիսն ի մեռեալս ,
Ի յիշատակ անմուաց ,
(Չի հանճարոյ ազգութիւն՝
Չիք եւ կրօնի խրաբուծիւն ,
Պաշտօն տանել պաշտելեաց
Անցեալ ի կարգ օրինաց :)
Յածել բարոմանց մողական
Անդ Ապոլոն մեծ արքայն
Հրաշակառոյց վերամբարձ
Ութանկիւնի մեծ տաճար ,
Յութեակ ի սիւնս հաստատեալ :
Մէն մի սիւնին տակ հանդչին՝
Սահակ Միսրոպ պէտք եւ պուտք ,
Քերթողք Մովսէս , Եղիշէ ,
Եւ զոյգ Նարեկ , Շնորհալի

Մին արծիւ միւսն աղաւնի ,
Ընդ Լամբրոնեան Ներսէսի՝
Բագրատունին եւ Արսէն :
Սոքա են սխնք ութեքեան
Յորոց վերայ կառուցեալ
Մեր զըպրութեանց է տաճար ,
Զոր Ապոլոն պարփակեաց
Նըւիրականն յիւր զափնեաց
Ընդ հովանեաւ սարդենեաց ,
Յորոց պրտակս ի ճակատ
Հիւսնն Մուսայք քերթողաց՝
Գողարիկ մատամբքն իւրեանց :

Ապա գարձաւ արեւմուտք ,
Հըզօր ձայնիւ իւր գոչեաց՝
Ըզկէնդանոյն ի մեռեալս .
Աւագափող իւր չազեաց
Հանդրին ի խորչ ի վընէժ՝
Ուր փառապանծն այն Առիւծ՝
Նընջէ սըփռեալ իւր բաչեր ,
Այլ կայ անխախտ եւ անչարժ
Յիւրըն խըշտեալ ծովախորչ ,
Զիւրըն յետին մըռնչիւն՝
Խառնեալ ալեաց ժըխորին
Եւ փոթորկաց թեւերին :
Ոչ պըսակի մըրցանաց
Է ալընդէտ սընոսեաց ,
Յատակաւունս կառուցեալ
Եւ անքըթիթ զակն յառեալ՝
Անտի՝ սպասէ մըցանակ

Եւ ըզհանգիստն ի վաստակ ,
Վըստահ յարդիւնս հանճարոյն՝
Գեր քան ըզթոխս նախանձուն :

Անտի դարձեալ ի Կովկաս ,
Էած ըզձայնն ազգարար՝
Ի ձիննդէն Տանայսի
Պաղեալ բեւեռն աշխարհի ,
Յարքայութիւն անդ հըզօր՝
Ռոյս Մեսքայ իշխանի ,
Եւ զըզըրդեալ ի ձայնէն՝
Լուսառեւնչիկ ուրուկանք ,
Բեւեռային զերդ աստեղք
Նաւաբեկի՝ ճգնաժամ ,
Գումարտակեալք յանդընդոց
Մինչ ի Գոգայ Մագոգայ
Վազեալ զիմն զան յառաջ՝
Վիպասանից մեծ ջոկատ :

Զիք ի նոսա պարագլուխ ,
Մելիքզատէն ոջ եւս է ,
Ընդ Աբովեան նա նընջէ՝
Պերճ Պոօչեանց գնետ նոցին
Փառօք մըխի յապարէղ ,
Սոս Վարդիթեր անդրանիկ
Հացի խնդիր իւր խայրիք ,
Են հանճարոյն արգասիք
Կըռուածադիկն հուսկ յետին .
Եւ Աղասեանց զայ ըզկնի՝
Յիւրն Արութին Մանուէլ ,

Շիրուանդատէն յիւր Նամուս
Եւ յԱրամբին , Զուր յոյսեր
Անցեալ ի կարգ գեր ի վեր
Մի ըզմիով ելեւել :
Ի Մուսայից Քըլիով՝
Փութա նոցին ընդ առաջ ,
Եւ ընկալեալ ջերմ սիրով՝
Առաջնորդէ ի տաճար :

Ամպըն կալաւ նոյնժամայն
Ըզլեառըն մեծ որբազան
Ի՛ անցին գնացին ի մըթան
Իբըր հրեշտակք երկոքեան
Հայր եւ որդի՝ միասին
Ստուերամածք եւ լըռին
Աստղ մ'աղօտ թաղծաղին
Եղ Պոլիմնիա ի նոցին
Ճակատ նըսեմ եւ մըռայլ
Որ արձակէր զիւր շառայլ
Ընդ մէջ դափնեայ պըսակին
Զոր ի զըլուխսն եղին :

Գայ ընդ նոսին հասանէ
Կամարախանն Շահաղիզ
Դիւցաղներգակ հեղինակ .
Խընդաց նըմա Կալիոպէ
Եւ Երատով յոյժ սիրեաց :
Երեսնամեակն լըրացեալ
Ասպարիդին իւր դրական՝
Ըզմըրցանակ գայ հայցել .

Երգըք նորա եւ փափուկք
Եւ իւր նըւագք սըրտառուչք :

Ի ձայն սրնգին լըսելի
Ի Բիւզանդեան ոստայնի ,
Դրդի ամբոխ բազմութիւն .
Տիրահրաւէր իւր ձայնին՝
Կէսք անսաստել ոչ իշխեն
Բազում եւ այլ հետեւողք
Հետի արձակ եւ հեծեալք
Եւ բանասէրք եւ գրագէտք ,
Կէսք անձկացեալ պըսակին՝
Կէսք զարքային դատաստան
Եւ Մուսայիցն իննեքեան
Հետազըրգիւք ի լըսել :

Գայ ոմն ի քնար պանդըրխտի
Յածեալ ի մէջ ըստուերաց
Դալուկ ի լոյս լուսնեկի ,
Մըռայլ մածեալ ըզղիմօք .
Զի անըստգիւտ իւր լարուք
Պարտի քերթող գոլ բարուք ,
Սիրան ազնիւ միտք վըսեմ
Միշտ ի բարձունս նըլըրտեալ՝
Ապաշխարող առ դըրամ՝
Դափնեպըսակ նա չըրջի ,
Զի Ապոլոն ոչ թոյլ ետ
Մուտ ի տաճարն անդ առնել :

Անկեալ ի կարգ հառակի՝

Մինչ պատկառոտ ես կայի ,
 Ինձ մերձեցաւ Մելքոմն
 Տըխուր ժրպիտն ի յերես ,
 Ունէր քառեակ զիմ թատերս
 Զորս ի նըւէր ես ածի ,
 Մինչ Սոփոկլեանն ի սօլերս
 Ըզգարչապարս ագուցի .
 Անցոյց ընդ սեամս տաճարին
 Դափնեպսակն յիմ գլխին :
 Եւ ինձ խընդաց Պոլիմնիա ,
 Հայեաց սիրով Երատով :

Եկ ի ժըպիտ Արատսուաց ,
 Ի մէջ Լուսոյ Ըստուերաց ,
 Ապոլոնեան սուր սլաքաց
 Զունի նա թռիչ ճախրանաց ,
 Այլ Կաստալեան աղբերաց
 Մեղրածորան վըտակին
 Ըզբաղցրալուր զըզըչիւն .
 Գողտրիկ լեզու Մուսայից
 Առ նա լինի լըսելի՝
 Ի դայլայիկս ի գեղգեղ .
 Եւ ընդ առաջ Պոլիմնիա՝
 Նա որ սիրեաց զայն յաւէտ ,
 Մոյծ ի տաճար զըպրութեանց :

Մեք երգեցինք զէմագէմ ,
 Ես ըզպանդուխտըն թաչօ ,
 Նա ըզսեւ հարս թաչօյի՝
 Ի հայրենիս անդ լքեալ :

Որպէս երբեմն ալեւոր
 Արամազնեայն հընաւորց
 Երգէր ըզմահ զիւցազին
 Եւ հանգուցեալ Արապիօն
 Երգէր ըզկին զիւցազին :
 Այսպէս Վիրգիլ թէոկրիտ՝
 Երգել կագել տան հովուաց ,
 Եւ Ապոլոն վարանի
 Տալ ըզպարգու մրցանաց :

Եւ ահա դայ պատանի ,
 Գրուածք՝ սրտին հայելի
 Սիրոյն ի թեւս սաւառնի ,
 Ծիծաղախիտ ի բընէ՝
 Ի յասպարէզ մըտանէ .
 Զէ խոր լեզուին հմտութիւն՝
 Այլ յանգս տաղից զիւրութիւն .
 Ուրախ զըւարթ երջանիկ՝
 Երգըս ոգէ բերկրառիթ .
 Է համայնից բարեկամ՝
 Այլ որոչէ զանախտանս .
 Գայ Կաղանդի ի նըւէր
 Ի զըստերաց զըտեալ սէր .
 Բանաստեղծից բարեկամ
 Եւ Մուսայից սիրական ,
 Նըմա ըզժպիտ Պոլիմնիա ,
 Սէր ըզփրքինն արձակէ ,
 Եւ կոյս չըքնաղ ետ Աստղիկ .
 Մուտ ի տաճար զըպրութեանց ,
 Էանց ի պար քերթողաց :

Եհառ զերջին եւ Միսիլ ,
 էր ի ժանեակս ըսքօղեալ՝
 Քօղածածուկ զերդ Մուսա .
 Ի զեղեւեալ քայլս ոտից
 Իբրու հափեալ յանգ տաղից ,
 Քերթող սրտիւ եւ հոգւով ,
 Լի կանացի գորովով .
 Մըտաց հանճար եւ շընորհք
 Ոչ պակասեն նըմա շողք
 Յերազանցնորն իճակատ .
 Մուսայք ի նա հայեցան
 Եւ Ապօլոն մատուցեալ
 Թեւս տըւեալ ի տաճարն
 Առաջնորդեաց ի դարձի
 Կարգեաց ըզնէ քրմանոյչ
 Եւ պըսակեաց ոարգենեօք :

Զոյգ ընդ նըմին քըրմապետս
 Կարգեաց ըզծեր նահապետ ,
 Եւ պատուիրեալ անարգել
 Հոգեհանգիստ կատարել՝
 Հոգեհանգիստ ըզչիրմաց
 Մեր մոռացեալ քերթողաց

Հ Ո Գ Ե Շ Ա Ն Գ Ի Ս Տ

Յայնժամ տիկինն Անահիտ՝
 Գիչեր անդորր ած լըմն ,
 Եւ ըզմահիկ իւր կախեաց՝
 Յաստեղազարդն ի յերկին .
 Յաղօս ի շող լապտերաց՝
 Քաղցրիկ ըզլոյս երեսաց
 Ած ի վերայ լուրջ շիրմաց ,
 Ի տաճարին շուրջ ի ուրիւնս
 Ապօլոնի սարգենւոյն
 Ի՛ իւր մայրական հովանւոյն
 Թեւոց ներքեւ ժողովեալ ,
 Հոգեհանգիստ հրամայեաց
 Կարգալ այն սուրբ ոսկերաց
 Հոգեհանգիստ այն շիրմաց
 Բարձի թողի մընացեալ ,
 Ի հողակոյտս անդ դերբեաց ,
 Ուր Արօվեան եւ Ռաֆֆի ,
 Պէշիքթաշլեան եւ Դուրեան ,
 Եւ Գաբրիէլ և՛ Հէքիմեան՝
 Նընջեն ըզքուն անյարժի՝
 Եղբայրաբար գըրխողի :

Անդր ի շող լուսնեկի
 Մահիկ լուսնոյն ցոյց զիւր դէմս
 Եւ ի մեռեալս Աղամեան
 Քերթող եւ մեծ դերասան՝
 Յիւր Համէթի կերպարան
 Զերթ ի շիրիմս ուրուական : —

Խորհրդաւոր ի լուծեան՝
 Լինի հառաչ լրսելի...
 Պատանեկին է Դուրեան՝
 Վաղամտիկ քերթողի,
 Բարակ ի ցաւս ըմբռնեալ
 Հիւծեալ դիմօք մաշական...:

Պէշիկթաշեանն լ'այն ազնիւ
 Նա որ սրտիւն Հայացի՝
 Յեղոյր ի Հայ յոր հրպէր.
 Հոգիք եռեակ մի՝ մահիկ

ՊԱՏԳԱՄՆ ԱՊՈԼՈՆԻ

Հոգեհանգիստն կատարեալ՝
 Ժողովեցան ի տաճար.
 Հուսկ զայս հընչեաց մեծ պատգամ
 Ի դաբիրայն սրբութեան,
 Ի Մուսայից պարփակեալ
 Յեռոտանւոյն Ապոլոն:

«Թէ ասորդ քո ի ծննդեան՝
 «Ոչ սահմանեաց զքեզ պըւէտ»
 Որ ինչ գըրես եւ քերթես
 Ի սիրտ հոգի թէ չազդես,
 Դու չես քերթող բանաստեղծ՝
 Օհ անդրը թո՛ղ սուրբ զարուեստն:
 Կամ բանասէր եւ գրագէտ
 Դու լինելով շատացիր,
 Դոյզըն պարծանք չեն եւ այդ
 Ըստ արժանւոյն գոլ գնահատ:

Ոչ իսկ թարգման յաւակնիր
 Գոլ քերթողաց անբասիր՝
 Թէ չես նոյնքան բանաստեղծ:
 Ճաշակ ընտիր եւ լեզու՝
 Են զուգաթեւք հանճարոյ
 Ի սաւառնել մինչ յերկին
 Ի՛ արժանանալ պըսակին:
 Թէ յանգաւոր թէ անյանգ,
 Դաշնակաւոր ի նըւագ՝
 Պատկառ լեզուին լեր յաւէտ,
 Մոռացութեան յորձանաց
 Տենչաս թէ կալ դիմադարձ.
 Այնու եղեն դասական
 Եւ ընդ անմահս բազմեցան:

Իսկ նորելուկ աշակերտ՝
 Թէ յաւակնիս գոլ վարպետ,
 Կալեալ զուղին հեշտ դիւրին՝
 Հաճել ըզմիտըս ուսմին,
 Այնու թեթեւ շահեկան
 Դու ընծայես ըզթերթեան՝
 Խաբես դու զանձնդ ընդունայն
 Զի այդ իսկ են կեանք անկեանք:
 Այս է վըճիռն անյեղլի,
 Եւ այս պայմանք Համբաւոյ
 Դայեկորդոց Մուսայից
 Ի յեղեղուկ այս աշխարհ,
 Յորքան անիւքս սըրաւար՝
 Ի լուսեղէնն ի կամար
 Յաճին վարդին անդադար,

Յորքան երկիր թաւալի
Յունայնութեան ոչ ընչի : »

Ասաց եւ ել բազմեցաւ
Յիւր հըրեղէն քառաձիւ ,
Ի Հըրակողն Շանթակաթ՝
Արշաւաստյո՛ր վարդելով ,
Անց ընդ խորանս՝ երկնային .
Զօղապարիկն իւր Պեզաս՝
Թող քերթողաց ի ըսպաս ,
Վառել հողոցն ի յաւիւն
Ճախրել ի նիւս անդ նորին
Թեւակոխել ի Պարնաս :

Գողարիկ Մուսայք ընդ նըմին՝
Թռուցեալ ի բաց խմբովին ,
Թողին զաշխարհ մեր կրկին
Այլ ոչ զերեսս զարձուցին :

1892 Ապրիլ 3 (ն. Տ.)

Ա Ռ Ա Կ

Հըսկայ մի սարի վերայ բարձրացած
Ի Թըզկաց ազգէն մի Գաճաճ յոյժցած
Բարձրէն տեսնելով նա զաշխարհ ամէն
Բնաւից դեր ի վեր կարծէր գոլ զանձնէն
Մեծ մեծ կորոտար մեծ մեծ կը ջարդէր
Ծաղու քրքիչի առարկայ լինէր .

Զի զիւրն կարծէր նա զայդ բարձրութիւն
Զասէր թէ սարին է այդ վեհութիւն :

Եւ ահա նոյն սարի ճանրէն խորդուբորտ
Սայլ մեծ ծանրաբեռն եւ ահաղնադորդ ,
Որսւմ մի քանի ջուխտ եղինք հըզօր
Լըծեալք չընչասպառ յարիւն քրտնաթոր ,
Սայլորդք ետեւնուն հրելով մըշտելով
Ի՛ ինքեանք խըթանի դէմ աքացելով՝
Հազիւ հանէին լերինն ի կատար ,
Հողիս ապաստան ընդ այն առապար :

Ճանրուն մի մեծ Ճանճ ումպէտ բազմադբաղ
Նըստէր ի մաճին թըռչէր յաջ ու ձախ
Անասնոց զըլխոյն տըզգայր ու բըզզէր
Կարծէր ինք վարէր զայն սայլ ծանրաբեռ :
Երբ հասան հըսկայ լերան գագաթին
Տեսաւ ըզՊետիկ անդ Թըզկաց ազգին ,
Թըռաւ ի ճակատն եւ անդ բազմեցաւ
Պոռոտ Գաճաճին խարան նա եղաւ :

ԻՔ.

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

ԿՈՅՍ

Գարնան հովեր դուք գալիս ,
Սիւք խընկարոյր չընչելիս ,
Նորեկ բնութեան յարդ ու զարդ՝
Կոյս մի ածէք Ծաղկազարդ :

Կապոյտ դաշտաց եթերին ,
Աստղունք՝ ծաղիկք անթառամ ,
Կանաչ մարգաց մեր երկրին՝
Կոյսք են ծաղիկք շոյտ թարշամ . . .

Գան ի հանդերձս հարսանեաց՝
Անցեալք ի թեւս պատանեաց ,
Կարմիր կանաչ նարօտիւք ,
Ծըլին ծաղիկք ընդ ոտիւք :

Մի վայրապար ո՛հ անկեալ
Ճըգնիք մըրցել դուք աստղեր՝
Ընդ տարածամ մեր հընձեալ
Սըփռեալ չիրմաց ծաղկըներ . . . :

ԻՊ.

ԶԱՏԻԿ

ԾԱՂԻԿ ԵՒ ԹԸՌՁՆԻԿ

Ասա՛ ծաղիկ երկնային ,
Զաստեղազարդքն երկին՝
Ինչո՞ւ ես թողել
Եկեր այցելել
Ցաւոց աշխարհին
Արտասուաց հովտին . . .
Ա՞յնքան սէր վառեաց՝
Ի սիրտդ անձկայրեաց
Աշխարհ հողածին
Մարդ կանանցածին
Եկար դու հանգչել
Ի ծոց մեր երկրին՝
Գեղովդ յանկուցիչ՝
Հոտովդ հրապուրիչ՝
Անմեղ դու շուշան
Վարդագոյն յարեան . . . :

Հաւիկդ հրաշագեղ դու որ ըզքոյին
Թեւեր պարզեցիր ի քառաթեւին ,
Գըլուխդ հակեցիր ի վայր ի յերկիր ,
Գըթով հայեցար սըրտիւ սիրալիր .

Դո՛ւ կենաց ծառին ի վերայ բունին՝
Դարեալ զերդ թռչուն ի բոյն սիրային
Գեղգեղեալ նըւագս աղու մեղեղիս՝
« Օրհնել զանծիշս սիրել զատելիս , »
Փըչեղէն պըսակ ածեալ ճակատիդ
Հեզ խոնարհ արքայդ մարդկային զարմիդ :

Իջուցին զըփնք
Ըզքեզ քէն եւ ոխք ,
Լուղորդ երկնային՝
Սուգար յըստորին
Ալըս խաւարին ,
Իջար անձնըւէր
Հանել անտի՝ վեր
Զարդարոց ըստուերս
Հըզօր Սատանին
Խորտակեալ թեւեր ,
Ընդ հոգւոց մարդկան
Քեզ տըւեալ փըրկանք :

Ո՛վ ի մոխրոց վերկենդան
Զարմանալի դու փիւնիկ ,
Որ զձուս զլորես մեզ զատկական՝
Ներկեալ արեամբըդ կարմըրիկ ,
Անըսկիզբն եւ անվախճան՝
Անմահութեան զայդ նըշան ,
Նորափետուր լի ճագօք՝
Եւ բաղմայհոյլ սերընդօք ,
Յիշատակաց աշխարհէն
Ճախրեալ չիմաց ի հողէն ,

Ըզքուն մահու թօթափեալ
Վաղ զայն ի նիրհ դարձուցեալ
Նընջեցելոց սուրբ յարութիւն
Յարուցելոց անմահութիւն
Կենաց զարուհն աւետես
Եւ ըզ Զատիկ մեզ բերես
Քեզ փառք քեզ :

ԻՊ.

ՆՈՐ ԿԻՒՐԱԿԻ

Ահա ժրպտի բնութիւն նոր՝
Ծըլին ծաղիկք նորանոր ,
Նորափետուր զարդարին՝
Նորեկ թռչունք գարնային :

Թեւաբուսիկ ի ուէր նոր՝
Խայտայ կուսիկ նորանոր .
Նոր ի նորոյ ըզգեցեալ՝
Նորապըսակ հարմացեալ :

Երգ մի ածէ բըղխեալ նոր
Սրտի յաղբերց նորանոր ,
Պատանեկին սիրայնոյ
Կախ ի չրթանց վարդենուոյ :

Մի՛ անցանէք ան՛ դուք նոր
Տարի , հասակք նորանոր . . .

Նոր ի նորոյ դուք զարթի՛ք

Նորոգեցէ՛ք իմ յուշիկք . . . :

1892 Ապրիլ 9/4 Մայիս

ԻԵ.

ԿԱՆԱՆՉ ԿԻՒՐԱԿԻ

Կանանչ դաշտեր ու մարգեր ,
Օ՛ն սրփռեցէ՛ք ձեր գորգեր .
Իջնեն կուտանք նազելիք՝
Կոխեն քնքուշ ու փափկիկ :

Իջնեն ծաղկանց թագուհիք ,
Փթթին ծաղիկք ընդ ոտիւք ,
Խառնեն յակինթ զըմբուխտիդ՝
Գունակ պէսպէս նըկարիւք :

Պայծառ արեւ փողփողի
Նոցա ճակտին չուշանի ,
Թաւիշ կանաչ փաթաթի՛
Զեղուն լանջաց գեղանի :

Իբրը կարապ ձիւնաթոյր
Ծրղիք եւ կուրծք է՝ ուսերնին ,

Ակնախըտիդ ի հրապոյր՝
Զինջ շողշողան արեգին

Դալար կանաչ թո՛ղ նարօտ
Ածեն պըսակ գըլխընուն ,
Պըճըղնաւոր պարեգօտ՝
Թըռչի ծալ ծալ հովերուն :

Մինչ թեւ թեւի ձեր վրայէն՝
Սուրան վազեն գերդ հովեր ,
Իբրը գարնան գեփիւռներ ,
Սիրատարփիկ հուրիններ :

Ա՛հ որքա՛ն սէր եւ հրապոյր ,
Ո՛հ որքա՛ն գեղ եւ ծաղիկ ,
Դուք ձեր ներքեւ ծածկեցիք՝
Կանանչ դաշտեր խընկարոյր . . . :

1892 Ապրիլ

ԻԶ.

ԿԱՐՄԻՐ ԿԻՐԱԿԻ

ԿԱՌՄԻՐ ՀԱՐՍ

Այգուն կենաց էր կարմիր
Երկնից երես կը վառէր ,
Ծով ծիրանի բորբոքէր ,
Նորեկ հարսին սիրտ ծըխէր . . . :

Կարմիր կապած էր գըլխուն՝
Նարօտ փաթթած զիւր սիրոյն ,
Անձկակարօտ կըսպասէր՝
Իւր դիւցազինն դառնալուն
Իւր գեղեցիկ փեսային
Սիրած սըրտին հատորին .
Խօսք էր տըւած անձկալուն
Կարմիր կապել միշտ գըլխուն ,
Յոտից ցըզլուխ միշտ կարմիր՝
Հագնիլ մընալ իւր դարձին . . . :

Պարնան ծաղիկը երկոքին ,
Վարդ ու կարմիր երկոքին՝
Երկուքն ալ սէր ու գորով ,
Շէկն ի չիկին յաւելլով
Ի մէջ վարդից ու ծաղկանց ,
Ի՛ առաջի սուրբ խորանաց՝
Ուխտ ուխտեցին իրարու՝
Հաւատարիմ մընալու ,
Աւանդ մինչեւ ց'օր մահու . . . :

Անցաւ գարուն գեղանի
Կարմիր ծաղիկը թոռնեցան
Մարգագետինը թօշնեցան ,
Հօրօտ մօրոտ փթթեցաւ՝
Նա տակաւին չը դարձաւ . . . :

Անցաւ ամառ տօթակէզ ,
Ամռան հասիկեր քստմնադէզ

Սարտափահար քըստմնեցան ,
Վէտ վէտ հողմոց ծըփացին ,
Ելին մըշակք քաղեցին՝
Հարսին հոգիք քաղուեցան . . . :

Հասաւ աշուն սըխրալի
Պէս պէս մըրգօք քաղցուենի ,
Կարմիր գինւոյն հոտանքներ՝
Ողողեցին ըզգաշտեր .
Անցաւ աշուն աըխրալի ,
Տերեւաթափ աշնայնի՝
Յետին փողարք թըռչուններ
Ի բաց թըռեան թափ ընդ թափ
Կարմիր հարսն էր սըրտաթափ ,
Իրեն թըռչուն երազներ՝
Յօդ ցնդեցան զուր յոյսեր :

Եկաւ ձմեռ ցըրտաշունչ ,
Քամին գոռաց սաստկամռունչ ,
Խեղդեց կուսին հառաչներ
Ծածկեց լեռներ ու ձորեր՝
Զիւնն որ գալիս էր գըլխուն
Կարմիր հարսն էր յոյժ թաղծուն . . . :

Ամ մի ողջոյն լրբացաւ ,
Եւ իւր փեսայն չը դարձաւ .
Կարմիր հարսն ըմբռնեցաւ՝
Յանբուժելի բարակ ցաւ :

Կարմիր երկին կը վառէր ,
Արշալուսին չէր կարմիր ,

Վերջապուսին էր կարմիր՝
Որուն խաւար յաջորդէր :

Կարմիր դաշտէն մահահոտ՝
Կարմիր մահուն եկաւ բոթ .
Հարսն իւր մատամբք դողդոջուն՝
Քակեց նարօտն իր գըլխուն ,
Արիւնն հեղձոյց ի սրբալին
Ըզկարմիր հարս շնորհալին :
Կարմիր հագուստն մերկացաւ ,
Ճերմակ պատանքն իւր առաւ
Եւ ի սեւ հող նա իջաւ . . . :

Կարմիր վարդեր սրփռեցին՝
Կարմիր հարսին հէգ չիրմին ,
Կարմիր վարդեր տընկեցին
Փուշք եւ տատասկք հեղձուցին . . . :

Ի Ե .

Ա Ր Զ Ա Գ Ա Ն Ք

Ա Ռ

Ա Ն Փ Ս Ս Ն Ա Ն

Կ Ա Ր Մ Ի Ր . Կ Ա Ն Ա Զ . Կ Ի Ր Ա Կ Ի

Ձայն մը եկաւ Պարնասէն՝
Բանաստեղծից ի լեռնէն ,
Ձարկաւ սրտիս թեւերուն՝
Վառեց կրկին զիմ աւիւն :

Ձայնն էր ծանօթ քերթողի՝
Բարեացակամ մըտերմի .
Խայտաց հողիս փաղաքուն՝
Յայդ հեշտալուր ձայն քընքուն :

Գարնան դռնէն սիրաբաց՝
Հրաւէր տըւեալ սոխակաց ,
Մաղթեմ եւ ես փոխադարձ՝
Կարմիր կանաչ կիրակի :

Գըրչիդ փետուրք սաւառնին
Յածեալ յաշխարհ՝ անտաղտուկ
Ուրախ զըւարթ խընդագին՝
Աձեռ տաւիդ եւ թըմբուկ :

Կարմիր սիրոյ հոսանքին՝
Դու թողուցեր ես նաւակդ ,
Յածիս ի ջուրս սիրային ,
Վէտ վէտ տանին քեզ ալեակք :

Երջանկութեան յաշխարհի
Հասեալդ առ դրունս գրկաբաց
Մաղթեմ եւ ես փոխադարձ՝
Կարմիր-կանաչ կիրակի :

Թողեալ զանցեալն անցելոյն ,
Դու ներկային հետամուտ
Եւ անձնատուր լեալ սիրոյն ,
Ոչ ինչ ունիս դու լալու :

Մինչ ես կենաց ի կատար
Հասած առնուլ անդ զաշար ,
Երբ արդ իջնեմ զառիվայր՝
Ունիմ լալու մեծ պաշար :

Լերանց կատարք են ընդ ձեամբ՝
Դաշտք ըստորեւ լի ծաղկամբ .
Քեզ ես մաղթեմ կրկնակի՝
Կարմիր կանաչ կիրակի :

Կայ մի հասակ զոր պատեն
Կոյս եւ աղջիկ , սէր , խընձիղք ,
Քոյդ այն հասակ վայելեն
Քեզ լոկ կայտիւք եւ խըտիւք :

Որոյ ջահեր տի՛ վառին
Այն մօտալուտ Հիմէնին՝
Սըգոյ տաղեր տեղ չունին
Ի յայն ի սիրտ կաթողին :

Սիրոյ խընդի անպայման՝
Եւ սուրբ ըզձից քեզ թարգման
Մաղթեմ սըրտանց կրկնակի
Կարմիր-կանանչ կիրակի :

Ի՞նչ հոգ մըտացդ մէջ մոլոր
Յանկն Աստուածոց թէ պակսի
Բաւ է ծանօթ ես բոլոր
Դից Մուսայից Պարնասի :

Եւ Ապոլոն մեծ արքայն՝
Տէրն արեւու , քերթութեան ,
Ըզքեզ սիրեաց ի ծընէ ,
Ետ զիւր պարգեւն ի բընէ :

Կապեալ թեւօք մեր Պեգաս . . .
Հեծար հասար ի Պարնաս ,
Մաղթեմ ես քեզ կրկնակի՝
Կարմիր-կանաչ կիրակի :

Թէ եւ ի կարգ դու նորոց՝
Գիտես ըզյարգ տալ հընոց .
Գրուածքդ սրտիդ հայելի՝
Սիրոյն ի թեւս ծածանի :

Ծիծաղախիտ ի բընէ՝
Թըռչին երգերդ ի բունէ .
Չէ խոր լեզուիդ հըմտութիւն ,
Այլ յանգս տաղից զիւրութիւն :

Դու համայնից բարեկամ ,
Այլ որոշես զանախտանս ,
Ուստի մաղթեմ կրկնակի՝
Կարմիր-կանաչ կիրակի :

Արեւելքի լոկ սիւներ
Չեն լոկ հանդէպ քեզ բացուեր ,
Այլ Հայրենիք եւ Մասիս
Քեզ զըրկաբաց մընալիս՝

Ուր առկախեալ զերդ զրասանդ
Քոյին նըւադք գեղգեղանք՝
Գոհար ակամբք զարդարին ,
Մինչ չողջողես ի նոսին :

Բանաստեղծից սիրելի ,
Եւ Մուսայից տարփալի ,
Մաղթեմ ես քեզ կրկնակի՝
Կարմիր-կանաչ կիրակի :

Քեզ Ապոլոն ետ քընար ,
Ժըպիտ՝ Մուսայք հեշտարար ,
Սէր զիւրըն նետ զխաճիդ ,
Եւ կոյս չըքնաղ ետ Աստղիկ :

Կարմիր-կանաչ մինչ նարօտ ,
Պրճըղնաւոր պարեգօտ ,
Ածեալ կուսիդ սիրայնոյ՝
Կախի՝ չրթանցդ բերանոյ ,

Անդ տատրակացի ի վուվու՝
Չայն նըւագացս լու ի լու ,
Ձեզ մաղթեսցէ կրկնակի
Կարմիր-կանաչ կիրակի :

ԻԸ.

Ի ՄԱՀ ՔԵՌԱՌՆ ԻՄՈՅ Ս. Վ.

Սեւ ու ձերմակ ալիքներ
Սըփռեալք յայս դաշտ մահանուէր՝
Վիմատառեալք շունչ յԱստուածեան
Մահասարսուռ ի ձեր պատեան :

Հասակ ամէն աստ բնակեալ՝
Յանտիւ գիշեր ըմբըռնեալ ,
Հողածածուկ դուք թաքթաքուր՝
Ըղգեանայարկս լըցեալ թափուր ,

Դուք որ պատմէք իրարու ,
Խորհըրդաւոր ի լեզու՝
Հասկանալի հոգեղինաց
Զանլուր գաղտնիս խոր ըզչիրմաց ,

Պահակը սըգոյ տանն մըթին ,
Ընկալարուք զայս յետին՝
Ըզհայր համեստ առաքինին
Առիք՝ յերկրէ , տարէք յերկին :

1892 Մայիս 5/17

ԻԹ.

Ի ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Ընդ մեղապարտըս գրեցար ,
Անարգանօք խաչեցար .
Յառեար փառօք յաղթական՝
Եւ ի յերկինս համբարձար :

Բըժըշկէիր ըզցաւեր ,
Քարողէիր դու ըզսէր ,
Եւ զիրաւունքս տընանկին՝
Ժողովըրդոց դու պաշտելին :

Աշխարհ ամէն ըզհետ գընաց՝
Գոչեցին չարանախանձք .
Ամբաստանեալ ի թըշնամեաց ,
Եւ հալածեալ ի մատնըչաց ,

Սոսկանցար , միայնացար՝
Եւ վըտարեալ հեռացար .
Բարձիւթողի լեալ անդէն՝
Ի չարաշուք ամբոխէն :

Իբրու սատրակ սիրալիր՝
Սըրաէ ի սիրտ մընչեցիր ,

Առ վարուժան ցանկալիդ՝
Զոր ի բունին անդ լըքիր :

Ըղքեղ ճագունք խընդրեցին ,
Թեւաբուսիկ անպաշտպան
Որք կըզկըզաթ եւ կաթողին
Ի քեզ եւեթ ալն ունէին :

Հաւորսք ծուղակ քեզ լարեցին ,
Կոյր մըտացիք ոչ գիտացին՝
Յանցատեսակըն զաստեղաց
Որ զերկնային ոտտայն նիտաց ,

Անըմբռնելին որ ունի
Ըզթեւ աստեղցն ի կարգի ,
Կարէ ըզվարմըս խանգարել
Եւ ըզնոսին ի նոյն ձըգել :

Պահ մի ի ձեռս նոցա մատնեաց
Ըզսիրելիդ ետ ի հարուածս ,
Նոքա վաշ վաշ կարդացին՝
Եւ ի յանձինս խրոխտացին :

Ասացին՝ ո՛ւր Աստուած սորա ,
Անկաւ ի ձեռքս մեր ահա ,
Եւ զատառտան նորա բարձաւ
Յոյսն յիշխանաց զըրաւեցաւ :

Դատապարտել ո՛հ կամեցան
Զանձնըզ արդար , ոչ ինչ զըտին

Սէրդ անըտպառ վասն համարգից՝
Զայն ի յանցանա քեզ գըրեցին :

Առցուք զհովիւն ատացին ,
Անդէն ոչխարքն ցրուեացին .
Այլ որ ցընդէ նա զաստեղըս՝
Եւ գումարէ ոչ գիտացին :

Ոչխարքն անդէն վայրավատին՝
Աղիողորմ հեծեծեցին ,
Ընդ սար եւ ձոր նոքա անցին
Զիւրեանց հովիւն ինդրեցին :

Միահամուռ դիմեցին
Ի փարախ անդ հայրենին ,
Զմակաղատեղս իւրեանց գըտին
Զարթուն հովիւն կոչեցին :

Որ էնն Աստուած ետ ըզհովիւ՝
Եկեղեցւոյ իւրում սրբոյ ,
Եւ ոչ եթող ընդ գըրուանաւ
Անցցի ճըրագ հարսին լուսոյ :

Վեր ի վերոյ քան զաստեղս՝
Վեր ի վերոյ քան զերկինս՝
Յաղթող փառօք դու յառեար
Եւ ի յերկինս Համբարձար :

Լ.

Ի ՄԱՀ ԵՂԲՈՐ ԻՄՈՅ

Վ. Հ. ԲԱՌՆԱԲԱՍ ԵՍԱՅԵԱՆ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ Ի Ս. ՂԱԶԱՐ

Զերդ յեղանակ աշնային
Տերեւք ծառոց թօթափին ,
Հովըն կալէ կը տանի
Առ կախ սաղարթքն յերերի .

Այսպէս տարիք մինչ կառնու
Մարդ եւ ալիք ճերմըկին ,
Շուրջ սիրելիք թօթափին ,
Հոսին աչեր զերդ առու . . . :

Կիջնէ ճրման խորերէն
Ահա գազան մահ սարսուռ
Քընքուչ գարնան գիրդ ծոցէն
Կորզէ իւր զառ եւ զապուր :

Հալի մարմնոյն գեղ առոյգ ,
Ցըցին այտեր եւ ծընօտք ,
Կառչին կարկամ ոսկրազօդք՝
Դոքա մահուն են սլըռոյգ :

Ատոք հասկաց սին պատեանք՝
Զոր հողմն առնէ տարուբեր ,
Կամ թէ ճըմլեալ ողկոյզներ՝
Յորս այլ գինւոյն չեն հոսանք :

Այսպէս գնացիր իմ եղբայր՝
Դու կենդանւոյն ի մեռեալս ,
Ի յաշխարհէ հրաժարեալ՝
Փակեալ ի սուրբըն Ղանգար :

Ո՛հ յայսմհետէ դու հանգիր
Ի յարգարոց յօթեւանս ,
Եւ հիւրընկալ մեզ եղիր՝
Ի յերկնային հանգըրուանս . . . :

1892 Մայիս 23

ԼԱ.

ՄԱՐԵՐԻ

Վ Ա Ր Դ Մ Ա Յ Ի Ս Ի

Գեղեցկագոյն դըստերաց
Խարախշագեղ արեւուն
Որք բոլորեալ ճախր առնուն
Շուրջ հըրեղէն իւր կառաց ,

Յերկոտառան նազունհաց
Ի պարանցիկ կուսանաց

Որք թաւալեն սըրընթաց
Գունտ լուսափիւռ հայրենին ,

Մայրահասակ գեղանի
Դու մըրազարդ Մարերի ,
Ե՛կ այցելել մեր երկրին՝
Լերանց հովտաց եղեմին :

Հաւք եւ թռչունք օդային
Քեզ ընդ առաջ սաւառնին
Բիւր դայլայլիկս գեղգեղեն
Ըզքո գալուստ աւետեն :

Ճօճին անտառք վարսագեղ
Ըսքանչացեալ ի քո գեղ
Բեկբեկելով զիցանոյշ
Նազուկ հասակդ ընդ քնքուշ :

Դալար կանաչ հանդերձիւք ,
Վարդապըսակ բոլորիւք ,
Վարդեր յերեսդ գեղանի՝
Վարդեր ի ծոցդ չուշանի :

Վարդեր ունիս ի ձեռին՝
Զերդ վարդամասն արչալոյս ,
Ածես պըսակ սիրային՝
Ակնապարար հոգի լոյս :

Շիկնին ծաղիկք Ապրիլի
Վարդակարմիր դըժխոյիդ ,

Հօրոտ մօրոտ մանուշակք
Թագեան հարեալ զամօթի :

Եկար հասար ի յերկնից
Գեղեցկագեղ դու բնաւից .
Իջար լեռներ Մաղկէոյ՝
Իբըր հրեշտակ մի սիրոյ ,

Դալար կապերտ սըփոնցին
Ոտիցդ ներքեւ գեղանի
Կարմիր վարդեր ցանեցին
Գըլխուդ վերեւ զըթխոյի :

Յակինթ զըմբուխտ ոչ աժեն
Ըզվարդ դալար մայիսի
Ոչ մարգարիտ ծովային
Ըզցօղ երկնից Մարերի :

Կանաչ խորանք քեզ հարեալ ,
Եւ զըրասանդք առ կախեալ՝
Մըտեր սիրոյն ի տաճար
Գաղտնապահիկ թաւ յանտառ :

Անուշ ըղձից օրօրան
Եւ համբուրից պահարան
Սիրատարիից հարսնարան
Քաղցրիկ քընոյն նընջարան :

Ետուր հրաւէր սոխակաց՝
Սիրոյն լինել երգասաց

Սիրազորով տատրակաց
Ածել վուվուս խորազգած :

Վարդ գեղեցիկ Մայիսի
Մի դու բընաւ թառամի՛ր
Եւ մի՛ կըքիր դու յերկիր
Նազուկ հասակ Մարերի :

Ա՛հ չեմ կարող ես տեսնել
Թոռմած ըզվարդ Մայիսի ,
Եւ ոչ հառակ նազելի
Բարձի թողի լեալ կուսի .

Խամրեալ անտես յիւր բունին
Յոր պատանւոյն ոչ հըպին
Ձեռքըն թեթեւ զայն քաղել
Սըրտին կըցորդ իւր առնել :

Ափսոս աւանդ անցաւոր՝
Է գեղ ամէն երկրային ,
Վարդ եւ ծաղիկ Մայիսին ,
Ի՛նչպիսի Մարերուոյ վերջին օր . . . :

Մաւերի Լ.

ԼԲ.

ԱՆՅՔ ԸՆԴ ՎՈՍՓՈՐ

(Շոգեմաւի դիտանցիմ վրայ գրուած)

Լերանց փեղկեր բացուեցէք ,
Կանաչազարդ առ կախեալ
Վարագոյրնիդ վեր առէք ,
Կապոյտ ծովուն տեղ տըւէք .
Զքնաղ ծովուն այդ կապոյտ
Անցըս թողէք օձապտոյտ ,
Անցնին երթան վէտ առ վէտ՝
Վազվազելով ետ ընդ ետ :

Ճերմակ կապոյտ այդ ալեակք
Յիւրեանց փրփուրն ըսպիտակ ,
Յաւէրժհարսանց ծովային
Պար գեղեցիկ ի ծոցին
Նէրէիդաց ըստինքներ
Յայտեն աստղունք մինչ յեթեր ,
Այս ըզբօսանք են ծովուց
Ծովուց հարսանց սիրայնոց :

Լուղին վարդին ընդ ալիս
Բիւրք են բիւրուց՝ լուսածղիս
Շողշող ի լոյս արեւուն

Շողշող ի լոյս լուսնեկին
Աձեալ պատեն գալարուն .
Ծափ ըզծափի գան անցնին ,
Քնքուշ բարձից ի ճողփիւն
Այդ Վոսիորի Համբարուք :

Կապոյտ երկնից դուք ներքեւ
Կապոյտ ծովուն դուք վերեւ ,
Բըլուրք ծրմակք Վոսիորին՝
Նախանձարկուք եղեմին ,
Զեր հովանոց պարզեցէք ,
Կանաչ բազմոցս ո՛հ արկէ՛ք
Շուքին ներքեւ թող հանգչին
Զքնաղ Պարիկք ծովային :

Թողուն մազերն հովերուն ,
Եւ զակնարկիւրն թըռչուն՝
Նեա դիպածիդ ի սրտեր
Թափանց , ազգու , կարեւէր՝
Սիրոյ հնոցէն դուրս բղխեր
Ի համբուրից քեզ հրաւէր
Ընդ սայրասուր թուխ յօնքեր ,
Կամար կապեալ գերթ գիշեր :

Հեծիր ծովուն դու վերայ ,
Խաժ մըկանանց դու վերայ ,
Ճերմակ թըռչուն առագաստ
Նըպատակիդ յոր ցանկասդ
Պատուէ՛ զքնա դու անցի՛ր
Սուրա՛ վաղէ՛ դու հասի՛ր

Հանդիպակաց ծովեր
Ուր տարիալիդ հանգչի սէր . . . :

Այսպէս այգուն աղաղակ
Արկող գոռող թաղւորակ՝
Փետեալ ցըցունք խրոխտապանծ
Թափ խոյանայ յեղակարծ
Թրթռուն հաւուն ի քամակ
Որ ի հոգիս ապաստան
Եւ անձնատուր լեալ առ սէր
Պարզէ հեշտիւ իւր թեւեր :

Լերանց փեղկե՛ր բացխրիլի՛
Դուք երեսիս կը փակուիք ,
Կանհետանան իմ աչքէս
Չընաշխարհիկ այս հանդէսք ,
Անցք Վոսփորին դ՛աւազան .
Կերթամ փակիլ ի զընտան
Ուր զիս կոչեն պարտք եւ պէտք
Մեռի՛ր կըսեն անդ Պըւէտ . . . :

Մայիս 30

ԼԳ.

ՄԱՐԳԱՑ

ԳԵՐԵԶՄԱՆ ԿՈՒՍԻ

Կանաչ մարգեր աղաղուն
Է՞ր այսպէս շուտ խամրեցաք ,
Ո՛ւր են ծաղիկք ձեր նախուն ,
Երաշտահար այրեցաք . . . :

Աման տաքին դուք ներքեւ
Եւ կենդանի արեւուն
Ճառագայթից դուք ներքեւ
Յամաքեցաք գալարուն .

Իբրեւ ըզսիրտ հէգ կուսի
Յուսով սիրով ակաղձուն՝
Խամրի յանկարծ մէկուսի
Լըքեալ յանսիրտ պատանւոյն :

Հիւծեալ է սիրան այն ազնիւ ,
Երջանկութեան երազներ
Ի բաց թըռեան ո՛հ մեղմիւ
Զերդ յուսախաբ հրեշտակներ . . . :

Չեկաւ յերկնից ցօղ այցել՝
Կանգնել ճակատն փայրահակ ,

Աստղունք երկնից լոկ իջել
Յուլալ յաչկունս սիրափակ . . . :

Զոր չիկըրցիք ձեր վերեւ՝
Դալարագեղ զայն պահել ,
Ո՛հ ծածկեցէ՛ք ձեր ներքեւ
Նազուկ հասակն է մաշուել . . . :

Յուլիս 15/27

Լ. Գ.

Ա Ռ

Ա. Փ.

Բանալ չեմ ուզեր ես զայն կուռ խըփոց
Սրտից տախտակին ամրափակ ծածկոց՝
Բիւրեղ ապակի փանոս իսկ անուն
Տըփիկն այն կըրէ թէ եւ չողջողուն .
Անհուն խորութիւնք յոր երթան սուզին
Պէս պէս մըտածմունք եւ կրքեր ներքին ,
Ազնիւ թէ նըւաստ , քըննել անդաճել
Զակնաղբիւրն ես ոչ կամիմ խընդրել
Եւ ոչ ըզբընիկ իւրն փստրժակ՝
Ամէն բան չըրջել ի ծաղր ու կատակ ,
Եւ զիւր մըտերմին ըզսիրտ նըպատակ
Դընել անըզգոյ՝ տաղի մի ի յանգ :

Կը հարցընեմք լոկ , յանցանք էր արդեօք
Եւ Հայուն զաւկին մըրցել նըւագօք
Ժամանակակից ոմանց քերթողաց
Յուսալ մի բաժին թերեւքս փառաց .
Շատ բաներ զլացաւ Աստուածն համայնից .
Ուզեց մեզ ցաւոց տալ մի մեծ բաժին ,
Բայց ոչ եղ խըտիր Հայուն ու փռանկին
Ի տուրս հանճարոյ բազմաբաշխ ձեռին :
Թէ կըրցին փառք իջնել յասպարէզ
Որդիք մեր զարմին ի յարուեստս պէսպէս
Գուցէ հնարաւոր եւ հայ քերթողաց
Մըրցիլ նըւագօք արդի պըւէտաց :

Մեք չեմք յաւակնիր լինել մի Հոմեր
Զոր չեն հասցըներ միշտ ամէն դարեր .
Մեք կը մըշակենք մի խոնարհ դափնի
Գողտրիկ Մուսայից ձեռամբ նազելի՝
Պըսակ անթառամ հիւսել սարգենեաց ,
Ոռոգեալ կուսից ցողաթուրմ յաչաց :
Որոնք որ կամին արածող խաչանց
Բառաչող կովուց նախիր պաճարաց
Խառնիլ յերամակ խեթկիչ եղջերօք՝
Յուրթի ծաւալին Պարնասի արօտք՝
Յորըս ոչ միայն խաչինք ու կովիւր
Այլ եռան զեռան եւ ծծ կարիճներ :

Յուլիս 10/22

ԼԵ.

ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ ԾԱՂԿԱՆՑ

Ի ՎԵՐԻՆ ՎՈՍՓՈՐ

Կապոյտ ծովուն մեր դաշտեր՝
Ծաղկանց պարտէզ են դարձեր ,
Ճակատամարտ է ծաղկանց ,
Ճակատամարտ գեղունեաց :

Կագ է կրօն գեղեցկաց՝
Գունագեղից հետ ծաղկանց ,
Ծրփան կոհակը մարդկային ,
Զեռան յալիս Վոսփորին :

Սուրան նաւակք ի ծովեր՝
Կամարակապ գոյնդգոյն ,
Արշաւեն կառք ի ծովեզր՝
Ծաղկանց կողովք ակաղձուն :

Ծաղկապըսակ են նաւեր ,
Ծաղկահանդերձ աղջիկներ ,
Ծաղկանց ամեն թագունի
Իշխէ՛ Փլորա յայս տօնի :

Բիւր են Աստղիկք փրփրածին՝
Մեծածորի Վոսփորին ,

Են աստ բանակք գեղեցկաց՝
Ճակատամարտ յայս ծաղկանց :

Միմեանց եղեն բանադիր՝
Եկին հասին յայս ի դիր ,
Տարափք ծաղկանց թօթափին՝
Նազուկ կուսանք բեկբեկին :

Վազնի վազին են եկեր՝
Ամէն կողմէն աստ հասեր .
Աստ են մրցանք գեղեցկաց
Գան ի պայքար ընդ ծաղկանց :

Են որ ի կառս սըրարչաւ ,
Են որ ընդ ծով նաւարչաւ ,
Գեղանուշից են մրցանք՝
Ա՛հ ո՞վ կալցէ մըրցանակ . . . :

Ծաղկանց զըմիոյն Փլորա՝
Ամայացեալ ի վերայ
Իւր պարտիզաց կունայի
Եւ արխրութեամբ համակի :

Դատարկացան իւր ածուք՝
Լեալ մըրցանակ գեղեցկաց ,
Զերդ Օփելիտս ալէճուփք
Եւ կամ կոխան նազունեաց :

Զքնաղ ծաղիկք Վոսփորին՝
Ծաղիկք անշունչք , չընչաւորք ,

Իւրեանց գեղով անցաւոր՝
Նախանձարիւժ աստ փայլին :

Կոյսք Վոսիորի են Պարիկք ,
Եւ չիկնեցաք դուք ծաղիկք՝
Ի տես այտից գեղեցկաց ,
Աչաց սիրուն նարկիզաց :

Յակնթանոյլ հոպոպեաց
Եւ գանդրագեղ գիսակաց
Պայծառ չուշան նազելեաց
Վարդակարմիր սիրունեաց :

Ճակատամարտ է ծաղկանց՝
Ճակատեցան գեղապանք .
Գեղանուշից այս մըրցանք
Արդ ո՞վ տարցէ մըրցանակ . . . :

Յուլիս 30

12.

ՅԵՕԹՆ ԵՒ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

ԳԱՀԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Օ Գ Ո Ս Տ Ա Փ Ա Ռ

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏ Բ. ԿԱՅՍԵՐ

ՏԱՂ Ի ՆՈՒԷՐ

«Տուֆ թղկայսերն կայսեր»

Ինձի ըսին՝ Երգ մի երգէ՛ արքային
Ի տարէզարձ իւր տօնին :
Դու խանդավառ հոգի թըռչուն՝
Ի քո վերելս երկնաչուն ,
Պարգէ թեւերդ ու ճախրէ ,
Որ գան զամէն գեր ի վեր է՝
Նորա կենաց արեւին ,
Երգ մի բըղխէ՛ սըրտագին : —
Ըսի՝ Ես չեմ կարող սաւառնել՝
Յայնքան բարձունս անարգել .
Դուցէ թեւերըս այրին՝
Ամօթահար կորընչիմ .
Լուսոյ որդիք շուրջը պատեն
Ինձի բընաւ տեղ չէ մնացեր : —
Ինձի ըսին՝ լուսոյ խորանք հազարներ՝
Որք շողշողան այդ արեւուն առընթեր .

Ի խորշ ամէն սլանան չնորհաց իւր նետեր ,
 Իւր հովանին լայնատարած է սրփուեր՝
 Զերդ կապուտակ երկնից գումբէթ վրան ածեր ,
 Ոսկւոյ անձրեւ աստղոյերով կուծածկէ
 Զաշխարհ հրայրեաց անդ ի մոխրոց վեր կանգնէ :
 Կոյր թըռչունին բոյնը չինող Աստուծոյն
 Երկրի վերայ նա փոխանորդ գերագոյն
 Հայի՛ բարձանց ի գըթութեանց իւր լեռնէ ,
 Հայի՛ խոնարհ զկըքեալ գըլուխս վերառնէ .

Առ Գահոյից բարձրութիւն

Այն մեծապանծ աթոռոյն՝

Երգէ՛ թըռչնիկ

Քո դայլայլիկ :

— Ահ օրս գիշեր

Տանին հովեր

Իմ ձայնն աղու՝

Ի սիրտն ազդու ,

Բաւական չէ՛

Աստուած պէտք է ,

Որում ետ գահ

Եւ զիւրքն ահ ,

Հոգւոյս տունն տայ

Սրտին տունն տայ .

Բունիկս չինէ

Տընակս կանգնէ :

Բայց իմ վախս է

Զի մի գուցէ

Տիգօք աչաց

Ինձ ակնարկէ ,

Հոգիս քանդէ՝

Սիրտըս կրակէ :

Այլ կայ Բարձեալ որ քան զամէնն է Բարձեալ
 Որ բարձրելոց վերայ բարձրէն կունայի ,
 Որ ձեռքն ունի թել զարքայիցըն սըրտի ,
 Զոր կաշկանդէ կամ արծակէ ըստ կամի .
 Այն Աստուծոյն ես կը յանձնեմ իմ տաղեր
 Նա լոկ կարող յաջողցընել իմ իղձեր :

Դո՛ւ որ մեծի չեղջակուտին

Այն նըւաղեալ է՛ի մի ձուլեալ ,

Քան ըզքըսան արքայութեանց

Վերայ արկեալ Գահ վհապան՝

Բազմիս հըզօր Ապտիւլ Համիտ դո՛ւ Սուլթան

Ժողովըրդոց միահեծան տէր , իշխան ,

Որ աստեղաց եւ աշխարհաց

Այն երերուն լուսոյ կըզգեաց

Յերկնից կապոյտ ի ծովուն՝

Այդ մըշտաւառ փարոսներուն

Ըզհուրն անշէջ միշտ պահող

Եւ այդ բոցերն արծարծող

Մեծ լուսարար Աստուծոյն

Նորա առջեւ լոկ խոնարհիս .

Հրեղէն լեղուօք փառաբանեալ

Ամենուրէք լուտաւառեալ

Յօր ամբարձման տարեղարձի

Ի մեծապանծ Գահդ հայրենի ,

Քան զոր վերելք-չիք բայց աստեղք .

Բարձրաթրոփչ հեծելութեանդ
 Լուսնամահիկ ասպանդակիդ
 Յառեալ ըզհետ յակճիռս յայթիռս՝
 Կեանս յամայր եւ ես մաղթեմ
 Հըպատակացդ յետին նըսեմ .
 Այլ ուր չընորհք երկարին
 Անդ հեռաւորք եւ մատչին ,
 Սէրըն դափնէ դափն չըղթայն
 Որով զուգին Տէր եւ ծառայն :

0q nusnu 18/30

Ա. Բ.

Ի ՀԱՐՍԱՆԻՍ

Ա. Փ. Ը. Ե. Հ.

Գողթան բամբուռնց թերերուն
 Կամփոս լուծեմ լըռութիւն
 Ի մէջ կուսից Հազարաց
 Նազուկ դու կոյս գեղապանձ :

Որում ըզսիրտն ետ քերթող՝
 Ածցէ զհարաներգը քերթող .
 Օհն հընչեսցեն նըւաղներ ,
 Երգք հարսանեաց ու պարեր .

Մեղրալուսին գիշերաց
 Յառնէ սոխակ ի գեղգեղ ,

Մէջ ծովերու հոգեսլաց՝
 Յիւր գալալիկ սիրազեղ :

Աստղիկ մ'ես դու չըքնող կոյս
 Զոր եդ Աստուած սրտին լոյս՝
 Փանոս բիւրեղ յապիկին
 Փայլել սիրուն հեշտագին :

Յուսլ ի մէջ գիշերաց
 Տըխուր աստի մեր կենաց՝
 Ընտրեալդ ի մէջ Հազարաց
 Քում քերթողին սըրտաբաց :

Դու նախամօր եւայի՝
 Ի դըստերաց պաշտելի ,
 Զոր սըխալմամբ կորոյս նայն՝
 Դարձուցանես ի դրախտն այն

Ըզպատանեակ քո սիրոյն ,
 Ածես նըմա դու գարուն
 Սիրով սըրտիդ քում զեղուն՝
 Հազար խոստմամբք ակաղձուն :

Քաղկեդոնի ծովերուն
 Գեղադիտակ հրեշտակիդ՝
 Մեր Վոսփորի անցք բացուին
 Քեզ զրկաբաց ընդունին :

Ի յայն ի յանցս ուր Աստղիկ
 Թող ըզկամար իւր մէջքին ,

Գան ընդունիլ քեզ Պարիկք
Եւ չուրջ ոտիցդ զալարին :

Ծափ ըզծափի գան հողմիկք,
Ծափ ըզծափի գան ալիք՝
Քեզ հովանոց ամառան ,
Քաղցրիկ կուսիդ լողարան :

Խընծիղք բնութեան Զեր պըսակ՝
Խընդայ երկին կապուտակ ,
Խընդայ եւ ծովըն ծաւի՝
Աչացդ վըճիտ հայելի :

Մի ըզմիով ելեւել
Մինչ այլք նըւէրս տեղացել՝
Գինդ , մատանի , ապրանջան ,
Գոհար ակունք պատուական ,

Ես քեզ ամեմ շարական
Յեռեալ տաղիւքս երգարան
Իցի՛ւ իմ այս մե՛ղեղի
Գողարիկ սըրտիդ հաճելի :

Օգոստոս 30/11 Սեպտեմբեր

ԼԸ.

ՆՈՒԷՐ ՀԱՐՍԱՆԵԱՅ ՇԱՔԱՐԻ
ՕՐԻՈՐԴ ԳԱՅԻԱՆԵԱՅ ՃԵԼԱԼԻ

ԱՌ ԱԶՆԻՒ ՏԻԿԻՆ Ա. Է.

Այս մեր քըրոջ հարսանեկան շաքարին
Ընդունեցէ՛ք սիրոյ փոքրիկ մի բաժին
Միանգամայն եւ մեր մաղթանք սըրտազին
Եղբարցդ է՝ որդւոցդ արժանանալ պըսակին :

Հոկտեմբեր 27

ԼԹ.

ԵՐԵՔ ՇՇՆՈՐՀՔ

Երեք Շընորհք զիս պատեցին՝
Խարտիչագեղ Տիգրանուհին ,
Ի գեղապանծ լանջս Վարդենին ,
Եւ կոյս խաժակըն Քաթէրին :

Ինքըն ձերմակ սեւեր հագեր,
Կարմիր գօտի արծաթ կապէր

Փափուկ մէջքին է անցուցեր ,
Երեսք գունեան խաժակն աչեր՝
Յինքըն գրաւէ զպատանեաց սէր :

Սպիտակամորթ է վարդենին ,
Ակնախըտիղ ողջոյն անդամք՝
Եւ պարանոց իւր զերդ մանեակ՝
Փաղփուռն մազեր , առոյգ Հայ կին՝
Բիւր ե՛րանի զայն աննողին :

Տիգրանուհին է այն կուսան՝
Երազացընոր իւր կերպարան ,
Մեղուակն աչեր , խայտակն աչեր՝
Տայ երազել ոչ անտարբեր
Երիտասարդ սրտանեկաց
Հոյս ի վարմ արկեալ շնորհացն :

Մէն մի ի սիրտ գաղտնիք թագուն
Են են ի ոչի միշտ յարաճուն ,
Գիտեն ինքեանք եւ ոյք սիրեն
Նոցին սիրով վարակեալ են :

Մեք չըմտնեմք սըրտիցն ի խոր
Անդունդ յատակ սիրայորդոր . . .
Մեք ըզծընողս ածնեմք նոցին ,
Թէ եւ չունիմք բերան զոսկին
Շընորհակալ լինիմք նոցին՝
Որք ըզմեզ աստ պատուեցին :

Հոկտեմբեր 28 (Ոսկեբերանի տօնին)

Խ.

Ի ՄԱՀ ՔԵՐԹՈՂԻՆ

Եւ զարթեայ ի՛ գիշերաց՝
Շունչ մի յերկրէ պակասեաց
Ոչ աննըչան քերթողի ,
Երգաբանին պանդըխտի :

Յաղօտ ի լոյս աստեղաց
Զերդ երկնային լապտերաց
Առկախ մեղմիւ երերուն
Իբրեւ ի սփիւռքս շիրմաց՝

Արտասուալից աչերով
Գիշերային նաժըշտովք
Շուրջ պար առեալ ի հողեաց՝
Հըսկէր Հրեշտակն անողոք ,

Որոյ ունկանն հեշտալուր՝
Ողբանըւազք են տըխուր
Եղերամարց ի լալիւն ,
Ի՛ ոսկերոտուոյ սօսաւիւն :

Բեկեալ էր քնար պանդըխտին
Եւ աղբէկ զայն գործին՝
Կախէր Հրեշտակն ի յերկին՝
Զարդ աստեղեայ կամարին :

Եւ գընային հառաչանք
Իբրը ծովու մի յորձանք ,
Եւ գընային արտասուք
Ձի հանճարոյ էր այդ սուգ :

Ձարթուցեալ ի' գիշերաց
Տեսի ես անցս ըստուերաց
Անցք տոհմային ըստուերաց
Եւ իմ հոգին էր ցաւած . . . :

Էանց քընարն ընդ թեւով
Ընդ մէջ խամբեալ Վարդենեաց
Եւ ինքն ի մէջ ըստուերաց
Պարածածուկ գիշերով :

Ոչ ի կենաց անտի' մահ
Ի մահուանէ թ'եւ ի կեանս ,
Այլ ըզհոգիս զըրաւեաց
Ահ խաւարին յաւիտեանց :

Եւ չափեցի' լըռութեան
Անծայր անհուն գիշերին
Կանգուն վերայ իւր շիրմին՝
Ձունայնութեան փառաց սին

Ըզվիհ վիրապն ահագին
Յոր իզձք մարդկան սուգանին՝
Ղօղեալք ի մռայլ թանձրամած
Մինչ չիջանին ճրագք կենաց :

Ի' ահա Հրեշտակըն մահու
Առեալ զկըշիւ ի ձեռին
Գործոց մարդկան դատաւոր
Հանդիսանայր ահաւոր :

Նըժարք արդեանց , թերութեանց
Հակակշռեալ իրերաց
Ի մէջ երկնի եւ երկրի
Տարութեալ տատանին :

Անկեալ է մարդն անյարիր
Տղմաթաթաւ ի յերկիր ,
Քերթողն առնու զգլուխն ի վեր՝
Դափնեպըսակ ի յաստղեր :

Այսպէս մընայ յիշատակ
Լոկ Պըւէտին իւր վաստակ ,
Այդ անկապուտ են իւր փառք ,
Այլքըն ամէն՝ խօլ տենչանք . . . :

Նոյեմբեր 27

ԻՍԱ.

ՍՐՈՒԱՆՁՏԵԱՆՑ ԳԱՐԵԳԻՆ

ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Կեցի՛ր սուրհանդակ ապառոււմ դո՛ւ մահ՝
Ալ ինձի կազդես՝ սեւ ոտքստի ու ահ .
Շեշտակի նետից հըզօր աղեղանդ ,
Հատու սուսերիդ քում փայլատական՝
Ձեմ կարող հասնիլ , անդուլ անդադար
Այնքան դու արագ հընձես ու քաղես ,
Անխիղճ անխընայ ջարդես կոտորես ,
Բարդ ի բարդ որայ կապես շատ ու շուտ՝
Սրտից խարուկին մէյմէկ շեղջակոյտ ,
Թողլով ետեւէդ գերբուկս հողակոյտ :

Այնչափ երգեցի ցաւեր ու մահեր
Կարծես եմ դարձեր հրեշտակ բօթաբեր
Աւերակ սըրտից տըխուր ողբերգու
Յանդոյս ի գիշեր դարած գերդ մի բու .
Թէ այս ընթացքով ես միշտ յառաջեմ ,
Ողբամ արտասուեմ հեծեմ հառաչեմ՝
Լուսոյ տշխարհէն չիկայ ինձ բաժին ,
Թող լըռե՛ն ի սպառ սիրոյ նըւագներ
Վառի՛ն ինձ հանդէպ մահուան լոկ ջահեր՝
Մինչեւ օրհասին դառնամ ինքս բաժին :

Թերեւս հանճարոյ թեւերն ալ յոգնած ,
Ամաց ձիւներուն ներքեւ ալ դադրած

Ձուզեն այլ տանիլ իմ թիրախ թըռչան ,
Մընամ ի ծովեզր այն նաւուն նըման
Անհողմ առագաստն իւր վըրայ ինկած ,
Ծալլած պըլլըւած իւր բունին յեցած՝
Որ չուզէր բացուիլ ի ծովն անսահման :
Ժամ է հուսկ ուրեմն որ ես ալ դադրիմ՝
Այն վեհից արանց երթամ հետեւիմ
Ձորոնք ողբացի ի կեանս կամ ի մահ :

Հընոց ու նորոց խառնել աճիւններ ,
Գըրոց ու բըրոց գըրգըռել խաւեր
Յերկնից իջեցնել մանանայն կենաց ,
Յօղել ծարաւի սրտեր սըգաղգեաց
Թորոս աղբարին հետոց հետեւել ,
Սուրբ Շընորհալոյն չիւմին այցելել՝
Համալ ու հոտով ի ծոցըս խորին
Մըխիլ պուրակին թաւուտ անտառին ,
Կայենի ծառոց ներքեւ ըստուերին
Որ ինձ քերթողիս ո՛հ ներշնչեցին :

Ի՛նչ անմեղն Արէլի արեամբ ներկըւած
Այն մշտադալար չիկնող կոյս մարդաց՝
Հայիլ երեսին չըքնաղ զարդարուած
Առ որս ի բընէ՛ դու սընած մեծցած ,
Քեզի էր տըւեալ ի հանդէս ածել
Մեր աչաց առջիւ զախըմ պատկերել .
Որոնցմէ զատուած այժմուս դու իսպառ
Բընակիս յերկնից խորանս աստղավառ՝
Հայելով խոնարհ գըթութեան աչօք ,
Ձըգելով ի վեր սրտիդ գորովօք :

Արգիլեալ ծառոյն դու որ մինչ քաղցած
Դառնահամ պըտուղն դեռ չիճաշակած ,
Երբ հիւանդազին ցաւոց յանկողին ,
Պանդուխտ ազգայնոցդ հետեւող բաղդին՝
Ազգիդ դու պարծանք հարազատ զաւակ՝
Ազգի տուն իջար առ դրունս յաւիտեանց ,
Լինել ազգակցացդ ցաւոց ցաւակից ,
Որոց դու ի կեանս վաղուց բաղդակից
Եղեալ էիր ո՛հ եւ այլ ոչ ե՛ւս ես ,
Եւ եմ ես այժմուս որ ողբամս ըզքեզ :

Գայցէ ժամանակ զըտցուք մեք զիրեար ,
Մեք որ հասկացանք թէ ի յայտ աշխարհ
Չիկայ ո՛հ երբէք լըրում բաղձանաց
Եւ միշտ անդադար սըրտեր են վառած :
Երբ անդ ի յերկինս չըւեն ժողովին
Ամէն հողինս իւր դասակարգին
Մէջ մըտնեն փայլին զերդ հըրեշտակներ՝
Իրար հասկըցող մօտ գալով սըրտեր՝
Կաղմենք մի խըմբեակ Աստուծոյ ի տուն ,
Սակաւ ընտրելոյ՝ օթեւան սիրուն :

Դեկտեմբեր

ԽԲ.

ԿԱՐԷՉՄԵՌՆ

ՄԱՅՐՆ ՈՒ ՄԱՆՈՒԿ

ՄԱՆՈՒԿՆ

Մայրիկ , մայրիկ , տես տես ահա՝
Ճերմակ լեռը մեր վրայ կուգայ .
Ինչ վեհափառ թաղաւոր է՝
Ամենուրեք տիրապետէ .
Նա ամէն բան կը ծածկէ ,
Նա ամէն բան կը կըլլէ :

ՄԱՅՐՆ

Նա մեր գըթած մեծ մայրն է՝
Կուլ տըւածը կը պահէ .
Աւանդ առած սերմ պէսպէս՝
Գորովազուծ մօր մը պէս ,
Իրեն խոնաւ ծոցին մէջ՝
Գուրգուրալով կը տածէ ,
Մինչ հասունանս է՝ ի յայտ գան
Դալար ծաղիկըն գարնան ,
Ատոք հասկերն ամառան ,
Եւ պըտուղներն աշնան :

ՄԱՆՈՒԿՆ

Ա՛հ մայրիկդ իմ չե՛ս տեսներ
Ճերմակ ծերը դառնացեր
Իւր կուշտ գլուխը ալեւոր

Նորէն ցոյց տայ դարաւոր .
Դրժնէ ծերը գագաշոտ
Մազն ու մօրուք իւր փըշոտ
Ճողեց փետտեց թափթըփեց
Ողջ աշխարհը նա ծածկեց ,
Թէ եւ ինքը լուսավառ՝
Պատէ ամէն կողմ խաւար :
Ա՛ն իմ մայրիկ չեմ լըսեր
Հազարաւոր հոգիներ
Որոնք օդուն մէջ խեղդուած
Անգութ ձեռքով խողխողուած
Հեղձամըղձուկ մըռնչիւն
Արձըկելով ցայգն ի բուն ,
Սուր դանակը վըզերնին
Սեւ հողմոց դէմ մաքառին ,
Իրենց խեղդուկ ձայն կերկեր
Ա՛ն տիեզերքն է բըռներ :

ՄԱՅՐՆ

Երկանց ցաւոց մէջ ըմբռնած
Մեծ մայր բնութիւնն է հիւանդցած .
Անդամաւոյժ նա պառկեր է
Իրեն գըլխուն վրան քաշեր է
Իւր ձիւնեղէն մեծ վերմակը
Սառնեղէն է մահճակալը ,
Պիտի ծընի իւր մանուկը
Ձքնաղագեղ կոյս Գարունը
Կրակոտ Ամառ իւր մանչուկը
Եւ պըտղաւէտ իւր Աշունը :

ՄԱՆՈՒԿՆ

Այս ի՛նչ ցուրտ է , այս ի՛նչ ցուրտ է ,
Ա՛ն ամէն կողմ սառ կապեր է .
Իրեն գահը սառնեղէն ,
Վերարկուն է ձիւնեղէն .
Զիկան կառաց իւր անիւք
Սուրայ բախիր զերդ մըրրիկ ,
Գայլոց վոհմակք ետեւէն՝
Սովալըլուկ հալածին :
Դիւաշունչ են քամիներ ,
Անհատնում են աղէտներ .
Հոս տանիքներ տապալին ,
Այնտեղ պատեր կը փըլչին ,
Ճանքաները կը գոցուին ,
Առուտուրներ կը դադրին .
Մարդիկ ամէն սոսկացեր՝
Իրենց տուններն են փակուեր ,
Դրոներ վրանին են քաշեր :
Հազարաւոր են զոհեր՝
Փլատակաց տակ մընացեր ,
Զիւնին ներքեւ կամ թաղուեր .
Այս ի՛նչ անգութ ձրմեռ է
Մարդուս ոտք ձեռք կը թափէ :

ՄԱՅՐՆ

Որդեա՛կ շատ անգամ
Կարծես քարացած
Սըրտեր կարծրացած
Իսկոյն կակըղնան

Ի շունչ Աստուածեան
 Ի՛ առատ գըթութեան
 Կրտածեն հոսանք :
 Այսպէս երկիր մեր
 Իւր զրա՛ն է հագեր
 Թէ եւ սառնեղէն ,
 Այլ իւր ձիւնեղէն ,
 Ծոցին մէջ պահէ
 Եւ պատըսպարէ
 Անթիւ էակներ
 Ու կենաց սերմեր :

ՄԱՆՈՒԿՆ

Տես տես մայրիկ պատուհանէն
 Շուրջ զարդարուած ժանեակներէն
 Ո՛հ ի՛նչ աղւոր կը բարձրանան
 Ծըխաններէն ծուխ խօլական
 Մինչ ճարճատեն մեր վառարանք
 Եւ չեղջակոյտք մոխիր դառնան :

ՄԱՅՐՆ

Աղօթք ըրէ՛ իմ զաւակս ,
 Իմ մէկ հատիկ աննըմանս ,
 Այս ծուխերը չը դադրին՝
 Ծըխանները չը մարին .
 Որ տընակին ծուխն հատնի՝
 Կեանքն ալ հետը կըսպառի .
 Աղօթք ըրէ՛ իմ զաւակս ,
 Իմ մէկ հատիկ աննըմանս ,

Այն ծուխերը չը դադրին
 Ծըխանները չը մարին :
 Փայտի կոճղէն կեղնէ ծառ ,
 Սեւ ածուխէն հուրըն վառ :
 Աղօթք ըրէ՛ իմ զաւակս ,
 Աղօթք ըրէ՛ աննըմանս ,
 Ծագի արեւ մեր սարերուն՝
 Նորէն ժըպտի համայն բնութիւն ,
 Ծործորներուն բացուի բերան՝
 Օրհնե՛մք զԱստուած սիրտ ի բերան :

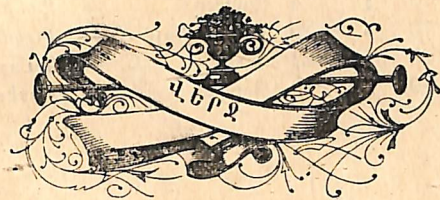
Ի Ղ Զ

Գրնացէ՛ք իմ երգք
Անդադար զարկէ՛ք
Սրտի տուններուն՝
Սիրոյ փեղկերուն ,
Մըտէ՛ք ի վանդակ
Յանձուկ չըջափակ,
Դուք Հայ ընտանեաց :

Թող ամէն Հայ տուն՝
Թերթեր իմ թրթռուն ,
Սրտիս հատորներ
Մըտացս բեկորներ ,
Կուսից պատանեաց
Աղու աղաւնեաց՝
Յածին ի չըրթունս :

Լինել խօսակից՝
Սիրազգած սըրտից ,
Փարատել զտաղտուկ
Կենաց աղտաղտուկ
Ծովուն ծրփանաց
Բաղմադէմ յուզմանց՝
Յոյժ նմանագոյն :

Յայնժամ քերթողիս
Նաւակ ակաղձուն ,
Վարող Մուսայիս
Ձեռամբ գրրգասուն՝
Յիւրն ըզձաժաման
Հասեալ հանգրըւան
Կալցէ՛ մըրցանակ :

Վ Ր Ի Պ Ս Կ Ք

Երես	Տող	Սխալ	Ուղիղ
18	4	Էմանուէլ	— Էմմանուէլ
20	19	Սրէս	— Ի <i>ursku</i>
28	12	Բարձրակից	— Բարձակից
52	19	19/24	— 12/24
54	27	Բանաստեղծիդ	— Բանաստեղծից
60	10	Հետազրդիո՛ւք	— Հետազրդիո՛ւք
62	9	Կաթէլ	— Կագէլ
70	4	Զանծիչս	— Զանիծիչս
70	26	Բազմայնոյլ	— Բազմանոյլ
95	22	Յուսքի	— Յուսքի
99	20	Պատեն	— Պատեն

معارف نظارت جلیله سنك رخصتیه طبع اولمشدر

9276

9277

9278

2879

